

WPŁYW CZYNNIKÓW REGULACYJNYCH I FISKALNYCH NA WYNIKI FINANSOWE BANKÓW W I KWARTALE 2023 ROKU

SYGN. WIB PAB 9/2023

Raport opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości

Warszawa, lipiec 2023

 PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY

O Raporcie

Raport **Wpływ czynników regulacyjnych i fiskalnych na wyniki finansowe banków w I kwartale 2023 roku** został opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości.

Autorzy:

Raport przygotowany przez zespół w składzie:

dr Andrzej Banasiak

– (Związek Banków Polskich) doktor nauk ekonomicznych, koordynuje prace Programu Analityczno-Badawczego WIB i pełni rolę Sekretarza Rady Programu. Kieruje Zespołem Badań i Analiz ZBP. Realizuje prace nad warunkami rozwoju sektora bankowego, z uwzględnieniem środowiska makroekonomicznego i regulacyjnego, zagadnień struktury rynku finansowego i finansowania gospodarki. Posiada praktyczne doświadczenia w zakresie kredytowania, rynku nieruchomości, instrumentów finansowych oraz wymagań nadzorczych. Posiada doświadczenia analityczne w zakresie sektora bankowego oraz niebankowych instytucji finansowych.

Agnieszka Nierodka

– (Związek Banków Polskich) ekonomista, Doradca Zarządu w Zespole Badań i Analiz Związku Banków Polskich, specjalizuje się w zagadnieniach dotyczących rozwoju rynku hipotecznego i nieruchomości, refinansowania kredytów hipotecznych, ochrony konsumenta oraz prawa europejskiego. Doświadczony prelegent i autor publikacji dot. rozwoju bankowości hipotecznej i rynku listów zastawnych, ochrony konsumenta oraz skuteczności obowiązków informacyjnych wobec konsumenta.

dr Tomasz Pawlonka

– (SGGW w Warszawie/Związek Banków Polskich), ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3463-7013> – adiunkt w Katedrze Finansów SGGW w Warszawie oraz Doradca Zarządu w Zespole Badań i Analiz Związku Banków Polskich. Jego działalność naukowo-dydaktyczna skoncentrowana jest na finansach behawioralnych oraz zarządzaniu finansami przedsiębiorstw. Autor ponad 30 opracowań naukowych, w tym czterech monografii.

dr hab. Czesław Lipiński

– analityk finansowy związany z bankowością komercyjną od 1992 r., pracując na stanowiskach od specjalisty ds. analiz do dyrektora Departamentu Planowania i Analiz Ekonomicznych, a w okresie 2015–2021 na stanowisku eksperta w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Równolegle wieloletni pracownik naukowy i nauczyciel akademicki (Uniwersytet Łódzki 1976-2000 i ponownie od 2021, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania w Łodzi 1997–2017, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi 2011–2020), stypendysta Fundacji im. A. Humboldta oraz asystent badawczy w Katedrze Statystyki i Ekonometrii Fernuniversitaet Hagen w Niemczech 1990–1992). Autor lub współautor ponad 50 publikacji naukowych i 60 niepublikowanych opracowań z dziedziny metod ilościowych w ekonomii w ramach resortowych i centralnych programów badawczych oraz badań własnych, a także licznych niepublikowanych prac analitycznych do użytku wewnętrznego. Promotor ponad 170 prac licencjackich i magisterskich z dziedziny finansów i ekonomiki banków.

dr Wojciech Zatoń

– FRM, doradca inwestycyjny (nr licencji 727). Adiunkt w Katedrze Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego Uniwersytetu Łódzkiego, wcześniej w Katedrze Ekonometrii UŁ. Zajmuje się wykonywaniem analiz statystycznych, ekonometrycznych, finansowych w obszarze makroekonomii, mikroekonomii i rynków finansowych. Autor i współautor około 50 autorskich i współautorskich publikacji naukowych w dziedzinie ekonometrii i rynków finansowych. Wykładowca w zakresie rynków finansowych, zarządzania ryzykiem, modelowania danych finansowych i analizy finansowej. Redaktor statystyczny czasopisma naukowego *Finanse i Prawo Finansowe*. Wielokrotny laureat Konkursu NBP i Rzeczypospolitej na Najlepszego Analityka Makroekonomicznego.

O Programie

Program Analityczno-Badawczy przy Fundacji WIB powstał w 2019 roku jako odpowiedź na potrzeby sektora bankowego w zakresie analizy zjawisk, tworzenia opracowań i porządkowania wiedzy w obszarach cyberbezpieczeństwa i nowych technologii, a także szeroko rozumianego otoczenia sektora bankowego, kształtującego warunki działania banków w Polsce. Prace analityczno-badawcze w ramach programu realizowane są pod kątem możliwości praktycznego wykorzystania ich wyników w celu rozwoju sektora bankowego, podnoszenia poziomu bezpieczeństwa usług oraz kreowania wartości dla klientów bankowości. PAB WIB kładzie duży nacisk na rozwój współpracy ze środowiskami akademickimi i eksperckimi, poszukując synergii w zakresie zainteresowań badawczych autorów oraz potrzeb rozwojowych sektora bankowego.

W ramach programu realizowane są analizy i badania w następujących obszarach:

- **Nowe technologie i cyberbezpieczeństwo**
- **Zdolność banków do finansowania gospodarki**
- **Bankowość spółdzielcza**
- **Rynek nieruchomości**
- **Zielony ład i finansowanie energetyki odnawialnej**
- **Finansowanie projektów innowacyjnych**

Więcej na temat działalności programu na stronie www.pab.wib.org.pl

Kontakt:

dr Andrzej Banasiak
Koordynator Programu
m: 696 405 104
e: abanasiak@wib.org.pl

Jacek Gieorgica
m: 603 626 254
e: jgieorgica@wib.org.pl

Warszawski Instytut Bankowości
00-380 Warszawa, ul. Kruczkowskiego 8
t: (22) 182 31 70
e: pab@wib.org.pl

Agnieszka Nierodka
m: 607 484 391
e: anierodka@wib.org.pl

dr Tomasz Pawlonka
m: 505 917 778
e: tpawlonka@wib.org.pl

Spis treści

I	ROZDZIAŁ I. Sytuacja sektora bankowego w I kwartale 2023 r.	6
	Wprowadzenie	7
	1. Struktura wyniku finansowego netto sektora bankowego w I kwartale 2023 r.	9
	2. Rozwój sektora bankowego a rozwój gospodarki	17
	3. Zdolność sektora bankowego do finansowania gospodarki	20
	4. Symulacja wpływu wyroku TSUE na kapitały banków i zdolność sektora bankowego do finansowania gospodarki	28
	4.1. Założenia symulacji	28
	4.2. Wyniki symulacji w zakresie prognozowanych na latach 2023–2025 wyników finansowych	30
	4.3. Wyniki symulacji w zakresie oceny wpływu wyroku TSUE na kapitały banków i ich zdolność do finansowania gospodarki	33
	4.4. Kluczowe informacje z przeprowadzonej symulacji	36
	Wnioski i rekomendacje	37
II	ROZDZIAŁ II. Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem zewnętrznych obciążeń makroekonomicznych oraz zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych (I kwartał 2023 r.)	38
	1. Sektor bankowy. I kwartał 2023 r. – w skrócie	39
	2. Sektor bankowy. I kwartał 2023 r. – w skrócie – porównanie z I kw. 2022 r.	40
	3. Sektor bankowy. Prognoza na 2023 r. (1)	43
	3.1. Trzy scenariusze	43
	3.2. Założenia makroekonomiczne	43
	3.3. PKB	43
	3.4. Wskaźnik inflacji	44
	3.5. Pozostałe założenia	45
	4. Sektor bankowy. Wyniki prognoz scenariuszowych na 2023 r.	48
	5. Sektor bankowy. Prognoza na 2023 r. (2)	49
	6. Porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy poprzedniej	52
	7. Aneks	54

Sytuacja sektora bankowego w I kwartale 2023 r.

dr Andrzej Banasiak
dr Tomasz Pawlonka
Agnieszka Nierodka

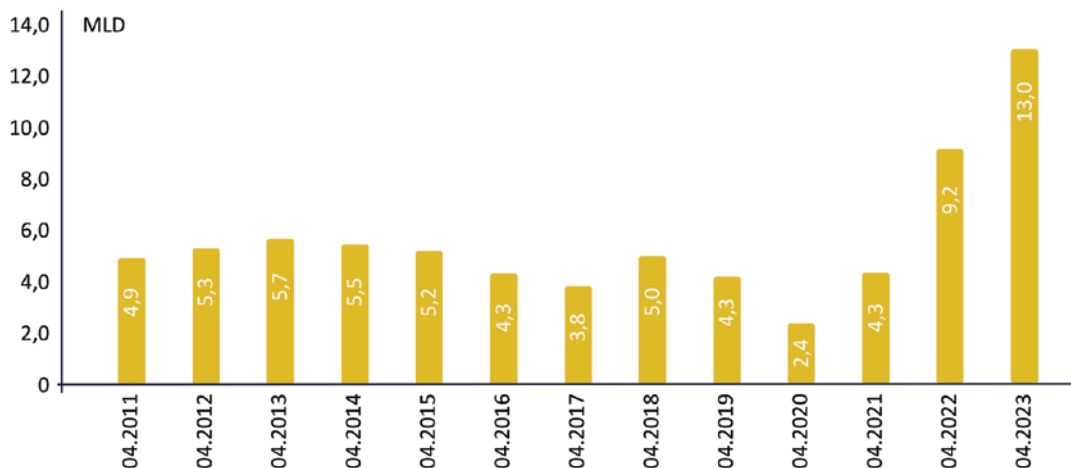

Wprowadzenie

Po czterech miesiącach 2023 r. sektor bankowy osiągnął wynik finansowy netto (WFN) na

poziomie 13,04 mld zł. Jest to wynik o 3,86 mld zł wyższy (tj. o 42%) w stosunku do WFN osiągniętego w pierwszych czterech miesiącach 2022 r.

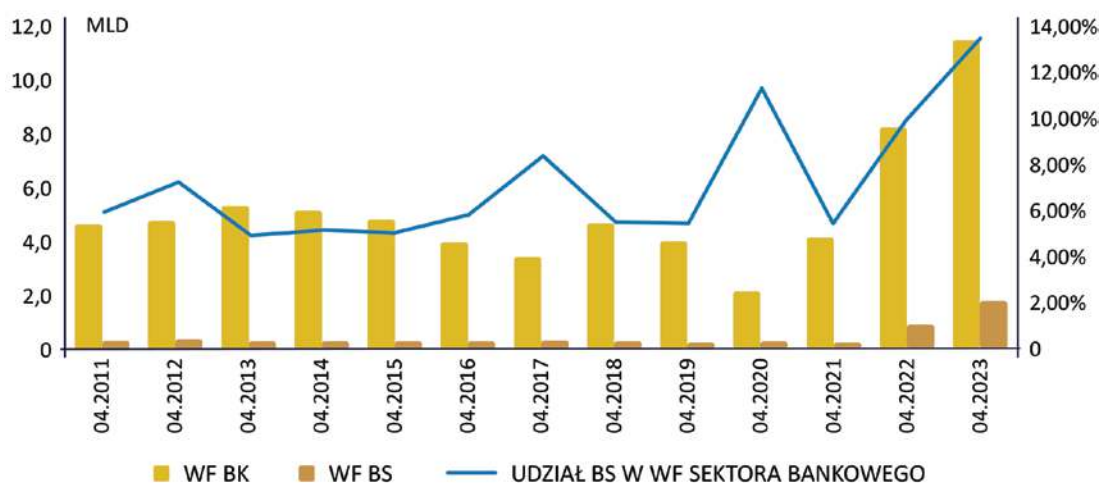

Rysunek 1. WFN sektora bankowego po 4 miesiącach w latach 2011–2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Po czterech miesiącach 2023 r. WFN banków komercyjnych (BK) jest równy 11,46 mld zł, zaś wynik finansowy banków spółdzielczych (BS) osiągnął poziom 1,75 mld zł, co stanowi 13,44% wyniku finansowego

sektora bankowego. W stosunku do kwietnia 2022 r. wynik finansowy banków komercyjnych wzrósł o 3,2 mld zł (tj. o 38,7%), zaś WFN banków spółdzielczych wzrósł r/r o 0,84 mld zł, tj. o 92,5%.

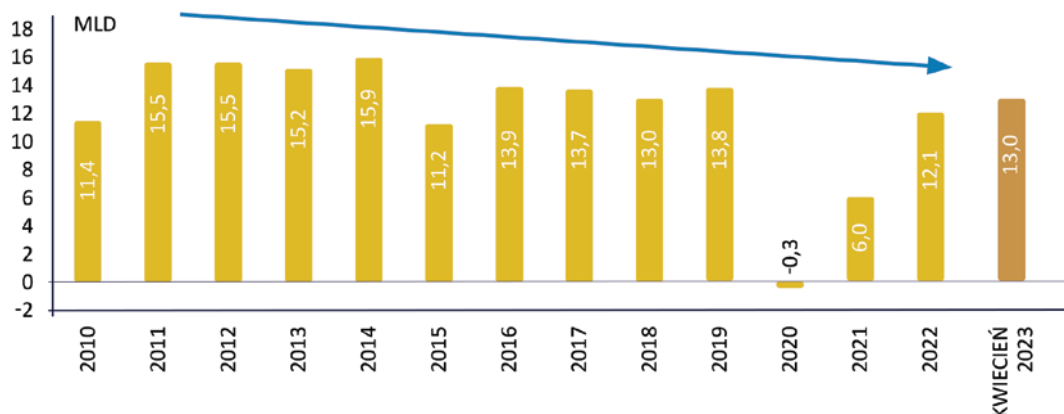

Rysunek 2. WFN banków komercyjnych i spółdzielczych po 4 miesiącach w latach 2011–2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Długookresowe spojrzenie na WF sektora bankowego wskazuje jednak na wyraźny malejący trend. Pod względem nominalnym WFN osiągnięty na koniec 2022 r. był o blisko 24% niższy od WF osiągniętego przez sektor

bankowy w 2014 r. Skala spadków efektywności sektora bankowego jest jeszcze bardziej widoczna, gdy dane prezentowane są w sposób realny (np. skorygowane o inflację lub w relacji do PKB Polski).

Rysunek 3. Roczne WFN sektora bankowego w latach 2010-kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

WFN sektora bankowego w 2023 r. pozostają pod wysoką presją związaną z unieważnianiem umów dot. walutowych kredytów mieszkaniowych. W tym kontekście wyniki banków powinny być rozpatrywane jako środek do odbudowywania kapitałów własnych i odzyskiwania zdolności do finansowania gospodarki.

Bieżące uwarunkowania funkcjonowania sektora bankowego w Polsce wskazują na szereg wyzwań i zagrożeń dla odbudowywania kapitałów banków i zachowania zdolności do finansowania gospodarki:

- Wyrok TSUE z 15 czerwca 2023 r. – generujący ryzyko wzrostu skali pozwów sądowych, co może przełożyć się na pogłębienie deprecjacji kapitałów własnych i zmniejszanie zdolności sektora bankowego do ich odbudowy (poprzez zmniejszenie WFN);
- Nakładanie na sektor bankowy kolejnych obciążeń podatkowych i parafiskalnych, utrudniających, a niekiedy uniemożliwiających odbudowywanie kapitałów własnych i ich dostosowanie do poziomów umożliwiających finansowanie gospodarki na wymaganym poziomie;
- Zmienność kapitałów własnych banków – poprzez duże zaangażowanie sektora bankowego w zakup

instrumentów dłużnych Skarbu Państwa, kapitały własne sektora bankowego stały się bardziej wrażliwe na zmienność rentowności tychże instrumentów, co przekłada się (jako kapitał z aktualizacji wyceny) w bezpośredni sposób na poziom kapitałów własnych banków;

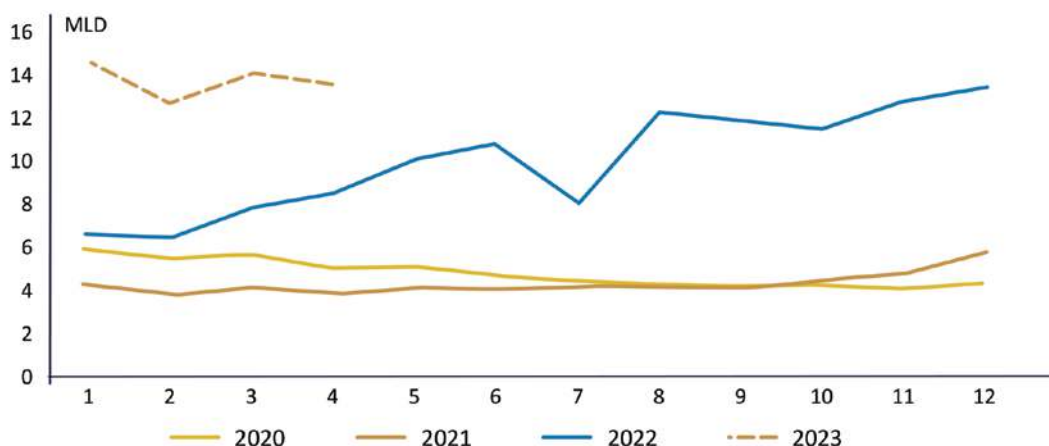
- Ryzyko pogorszenia jakości portfela kredytowego – w warunkach utrzymujących się wysokich stóp procentowych realnym ryzykiem dla banków jest możliwość pogorszenia się jakości portfela kredytowego;
- Słabnąca akcja kredytowa – w warunkach utrzymujących się wysokich stóp procentowych oraz utrzymującego się od kilku miesięcy spowolnienia gospodarczego, możliwe jest dalsze zmniejszanie się portfeli kredytowych względem poszczególnych grup kredytobiorców sektora niefinansowego;
- Zachwianie zdolności sektora bankowego do finansowania gospodarki na wymaganym dla jej potrzeb poziomie – w warunkach malejących kapitałów własnych banków (w ujęciu realnym), silnej ich zmienności i podatności na gwałtowne przeszacowania, sektor bankowy może nie być w stanie zapewnić finansowania adekwatnego do potrzeb odbudowującej się gospodarki.

1. Struktura wyniku finansowego netto sektora bankowego w I kwartale 2023 r.

Miesięczne przychody odsetkowe osiągnięte przez sektor bankowy w czterech pierwszych miesiącach 2023 r. utrzymywały się na stabilnym poziomie zbliżonym do wartości z ostatniego kwartału

2022 r., a zatem ok. 13–14 mld zł. Są to wartości (kwiecień 2023 do kwietnia 2022) o ponad 60% wyższe r/r.

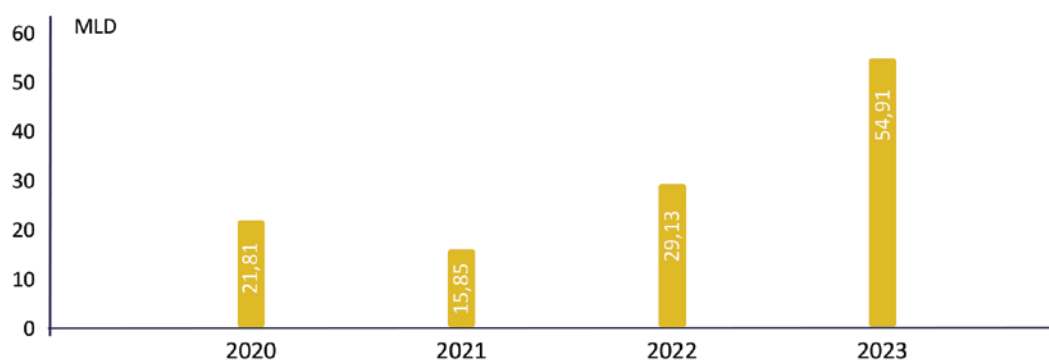

Rysunek 4. Przychody odsetkowe – wartości miesięczne

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Skumulowany poziom przychodów odsetkowych osiągniętych w trakcie pierwszych czterech miesięcy

2023 r. był równy 54,91 mld zł i był wyższy o ponad 88,5% r/r.

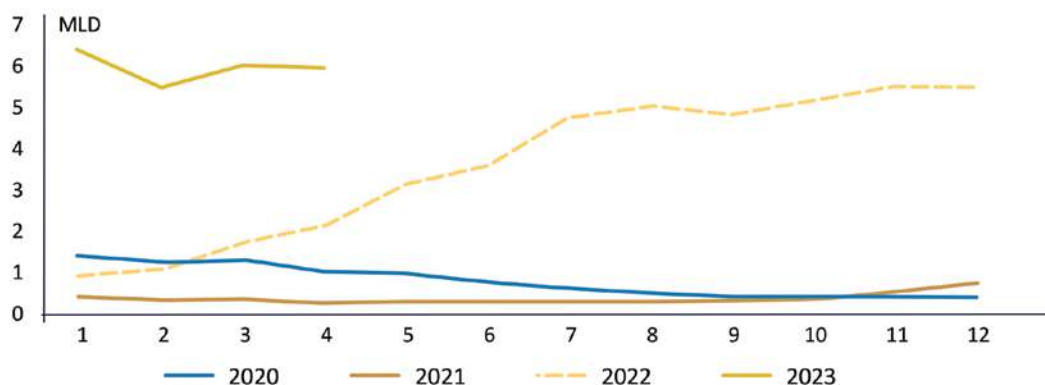

Rysunek 5. Skumulowane przychody odsetkowe po 4 miesiącach roku

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Rok 2023 przyniósł również pewną stabilizację w kwestii miesięcznych kosztów odsetkowych. O ile koszty odsetkowe w 2022 r. systematycznie wzrastały,

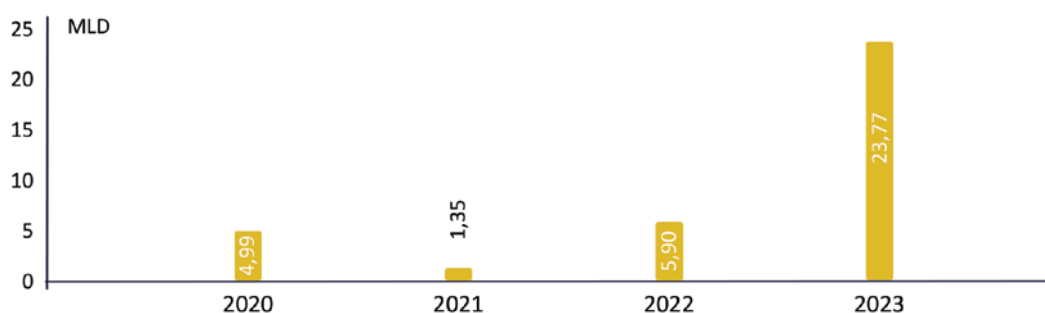
w 2023 r. ustabilizowały się na poziomie ok. 6 mld zł miesięcznie. Wartości te były o blisko 200% wyższe w ujęciu r/r.

Rysunek 6. Koszty odsetkowe – wartości miesięczne

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Skumulowany poziom kosztów odsetkowych poniesionych w trakcie pierwszych czterech miesięcy

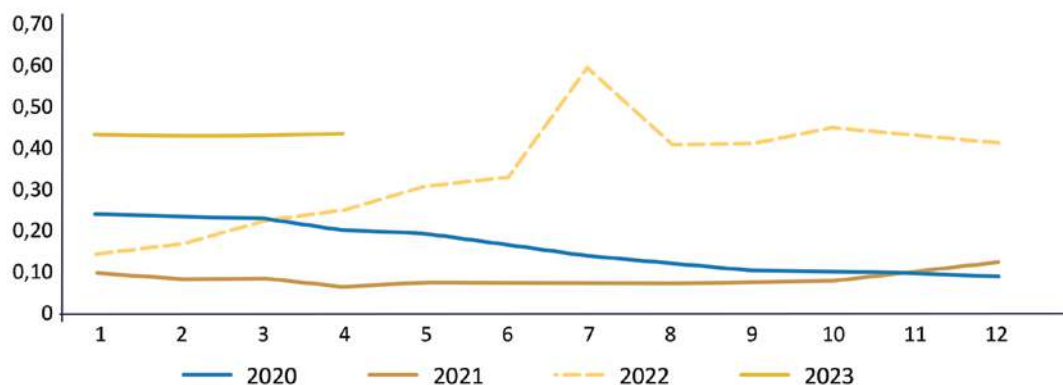
2023 r. był równy 23,77 mld zł i był o ponad 303% wyższy r/r.

Rysunek 7. Skumulowane koszty odsetkowe po 4 miesiącach roku

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W pierwszych czterech miesiącach 2023 r. relacja miesięcznych kosztów odsetkowych w relacji do przychodów odsetkowych ustabilizowała się na poziomie ok. 0,43–0,44. Oznacza to, że każda złotówka osiągniętych przychodów odsetkowych wymaga poniesienia przez sektor bankowy kosztów odsetkowych na poziomie

ok. 0,44 zł. Samo ustabilizowanie wartości tego wskaźnika w 2023 r. wskazuje na dostosowanie się sektora bankowego (zarówno pod względem przychodów odsetkowych, jak i kosztów odsetkowych) do poziomu stóp procentowych, których cykl podwyżek został wstrzymany (bądź też zakończony) we wrześniu 2022 r.

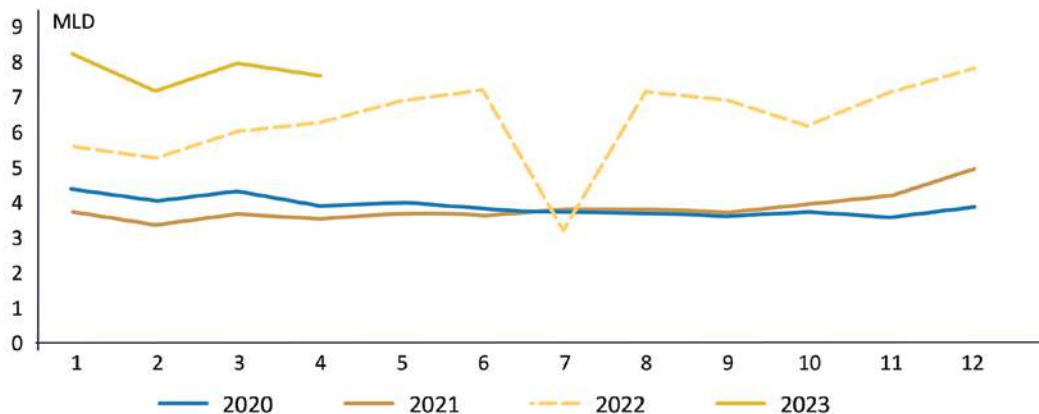
Rysunek 8. Miesięczna relacja kosztów odsetkowych do przychodów odsetkowych

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Ustabilizowanie relacji między przychodami odsetkowymi a kosztami odsetkowymi ma również swoje odzwierciedlenie w stabilnej wysokości miesięcznych

wyników odsetkowych (7,2–8 mld zł). W kwietniu 2023 r. osiągnęły one poziom 7,66 mld zł, a zatem o 21% wyższy r/r.

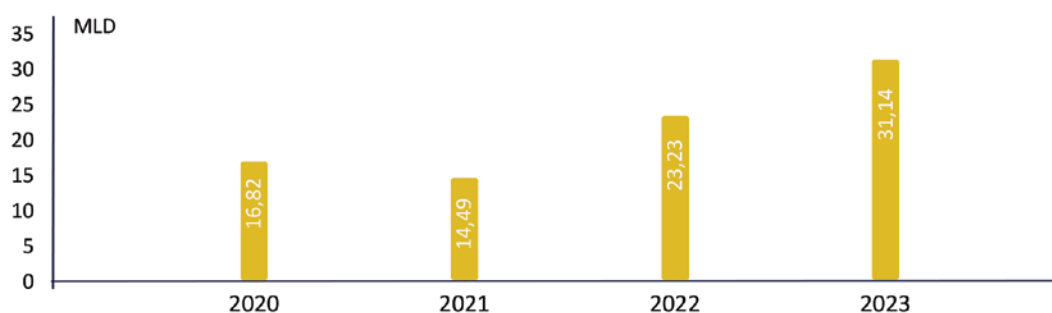

Rysunek 9. Miesięczny wynik z tytułu odsetek

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Skumulowana wartość wyniku odsetkowego osiągniętego po 4 miesiącach 2023 r. była równa 31,14 mld zł i była wyższa o ponad 34% r/r.

W czterech miesiącach 2023 r. wynik z tytułu prowizji utrzymuje się na poziomie nieznacznie niższym niż w 2022 r. Jest to efektem utrzymującej się na

Rysunek 10. Skumulowane wyniki odsetkowe po 4 miesiącach roku

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

niskim poziomie i nadal słabnącej akcji kredytowej. Miesięczny poziom wyników z tytułu prowizji jest równy 1,49 mld zł (kwiecień 2023), zaś

skumulowana wartość wyniku z tytułu prowizji po 4 miesiącach 2023 r. jest równa 6,12 mld zł i jest o 1,5% niższa w ujęciu r/r.

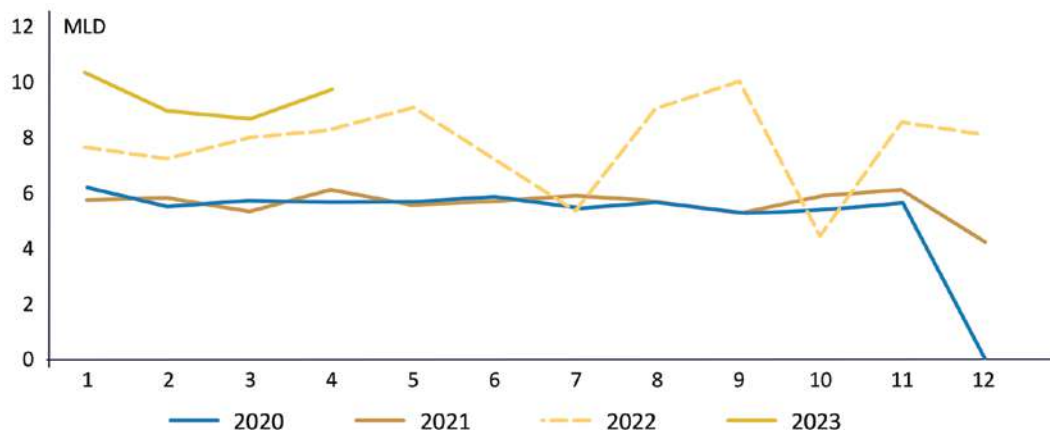
Rysunek 11. Miesięczne wyniki z prowizji

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Miesięczne wartości osiąganych przez sektor bankowy całkowitych przychodów operacyjnych (CPO) ustabilizowały się na poziomie ok. 9–10 mld zł. CPO

osiągnięte w kwietniu 2023 r. były równe 9,67 mld zł i były wyższe r/r o 16,6%.

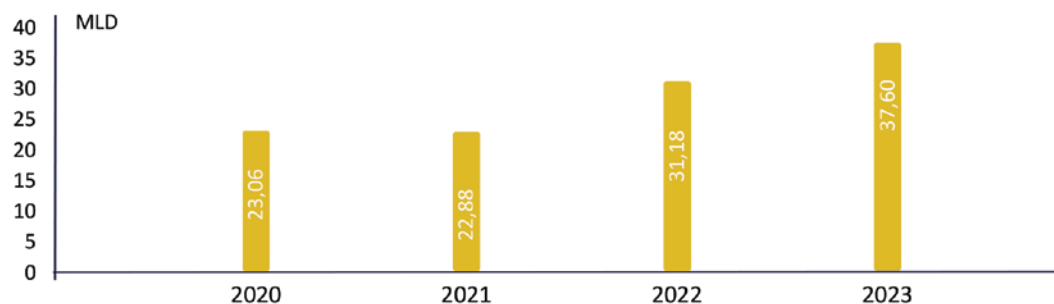
Rysunek 12. Miesięczne całkowite przychody odsetkowe

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Skumulowana wartość CPO osiągniętych po czterech miesiącach 2023 r. była równa 37,6 mld zł i była wyższa o 20,6% r/r.

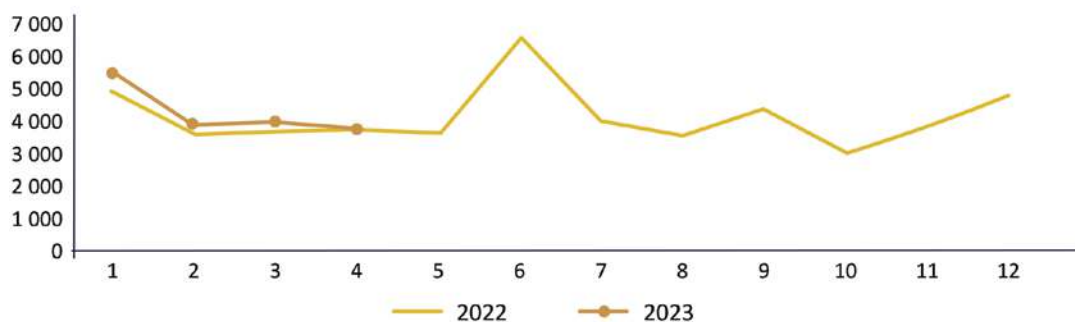
Miesięczne koszty działania banków powiększone o amortyzację osiągnęły w kwietniu 2023 r. wartość 3,78 mld zł, tj. o 1,6% więcej r/r. Skumulowana

wartość kosztów działania banków powiększona o amortyzację poniesionych w trakcie czterech miesięcy 2023 r. była równa 17,08 mld zł i była o 7,6% wyższa r/r. Wzrost ten był niższy od inflacji w tym okresie oraz od przeciętnego wzrostu wynagrodzeń, co wskazuje, że sektor bankowy trzyma koszty działania w ryzach.

Rysunek 13. Skumulowane całkowite przychody operacyjne po 4 miesiącach

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

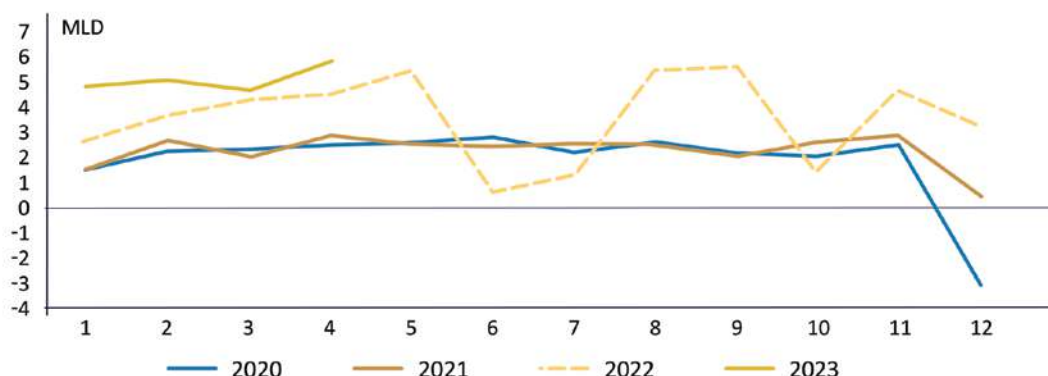

Rysunek 14. Miesięczne koszty działania banków powiększone o amortyzację

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

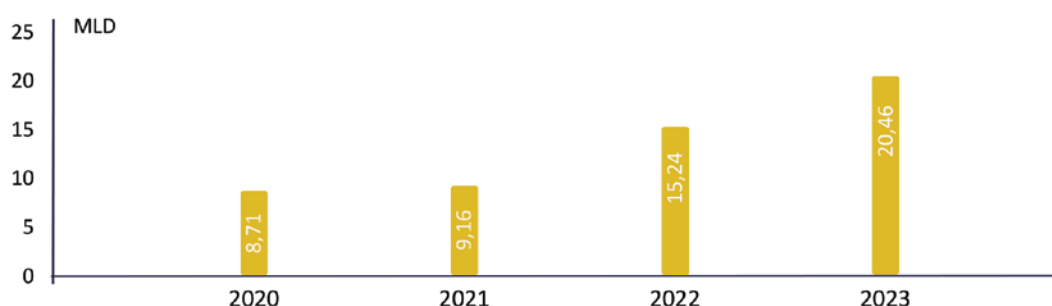
Całkowite przychody operacyjne pomniejszone o koszty działania banków oraz amortyzację, stanowiące swego rodzaju bufor bezpieczeństwa przed skutkami niepewnych zdarzeń, w kwietniu 2023 r. osiągnęły poziom 5,87 mld zł i były wyższe o 28,8% r/r.

Rysunek 15. Miesięczne całkowite przychody operacyjne pomniejszone o koszty działania banków i amortyzację

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

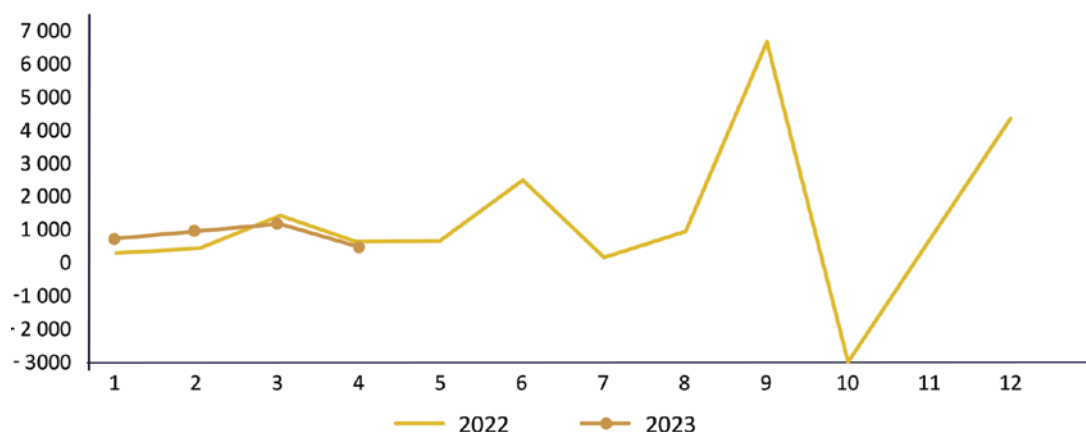
Skumulowana wartość całkowitych przychodów banków oraz amortyzację, osiągnęła w 2023 r. poziom 20,46 mld zł i była wyższa w ujęciu r/r o 34,24%.

Rysunek 16. Skumulowane całkowite przychody operacyjne pomniejszone o koszty działania banków i amortyzację osiągnięte po 4 miesiącach roku

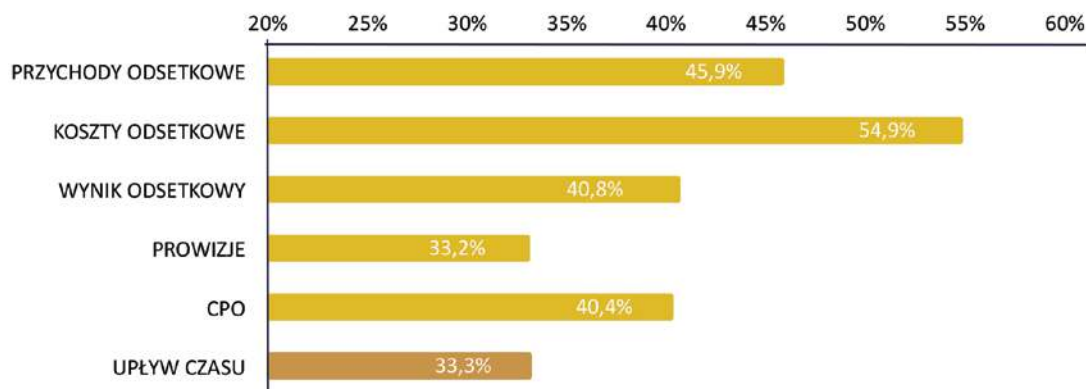
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Rezerwy i odpisy zawiązane przez banki w kwietniu 2023 r. osiągnęły poziom 497 mln zł i były niższe r/r o ponad 21%. W trakcie pierwszych czterech miesięcy 2023 r. skumulowana wartość zawiązanych rezerw i stworzonych odpisów osiągnęła poziom 3,38 mld zł wobec 2,78 mld zł w trakcie pierwszych 4 miesięcy 2022 r. Oznacza to wzrost na poziomie 21,3% r/r.

Rysunek 17. Miesięczne odpisy i rezerwy*Źródło: opracowanie własne, dane KNF*

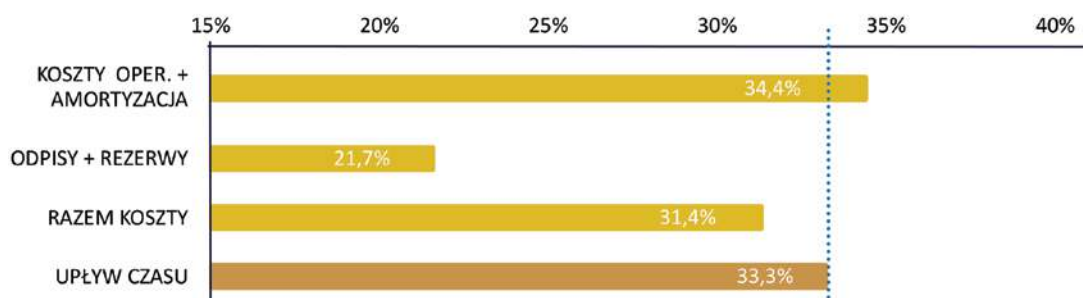
Pierwsze cztery miesiące roku równoważne są z upływem 33,3% całego roku. W tym czasie, porównując tę część 2023 r. do całego 2022 r. można zaobserwować, że banki osiągnęły już blisko 46% przychodów odsetkowych z 2022 r., blisko 55% kosztów odsetkowych oraz 40,8% wyniku odsetkowego. Są

to wyniki więcej niż proporcjonalne w stosunku do upływu czasu. Jednocześnie w tym samym czasie przychody z tytułu opłat i prowizji stanowiły 33,2% poziomu z 2022 r. Finalnie, całkowite przychody odsetkowe osiągnięte w trakcie czterech miesięcy 2023 r. odpowiadały 40,4% CPO z całego 2022 r.

Rysunek 18. Dochody i wyniki banków osiągnięte po 4 miesiącach 2023 r. w stosunku do całego 2022 r.*Źródło: opracowanie własne, dane KNF*

Analogiczne zestawienie przeprowadzone dla kategorii kosztowych wskazuje, że w trakcie 33,3% 2023 r. poziom poniesionych kosztów działania banków powiększonych o amortyzację stanowi 34,4% tej kategorii kosztów poniesionych w całym 2022 r. Zawiązane

rezerwy i stworzone odpisy stanowiły natomiast jedynie 21,7% wartości w stosunku do poziomu z 2022 r. Łączny poziom kosztów poniesionych w trakcie pierwszych 4 miesięcy odpowiadał 31,4% rocznego poziomu kosztów z 2022 r.

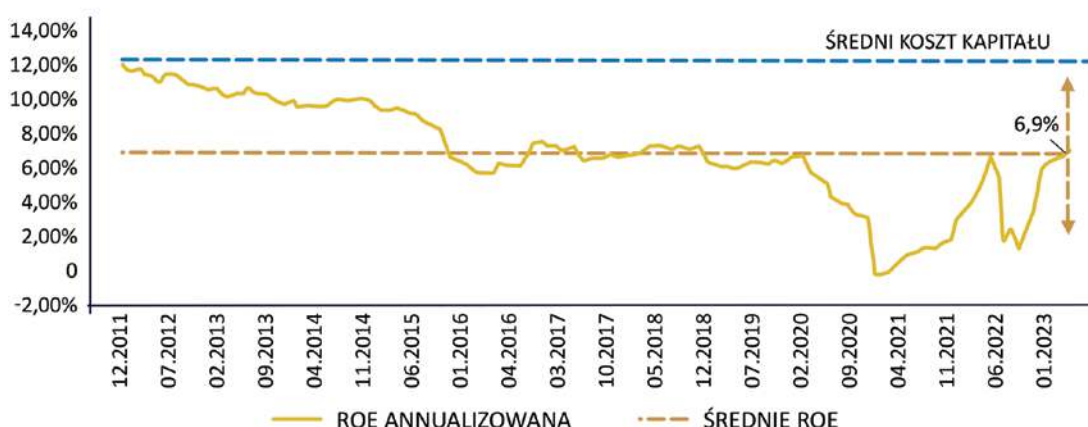

Rysunek 19. Koszty poniesione przez sektor bankowy w trakcie 4 miesięcy 2023 roku w stosunku do całego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Choć w ostatnich kilku miesiącach, wraz ze wzrostem wyników odsetkowych, poprawia się rentowność sektora, należy zauważyć, że w perspektywie długookresowej bieżący poziom annualizowanego ROE (ciągniętego za minione 12 miesięcy) równy 7,03% po raz pierwszy od ponad 3 lat przekroczył średnią

długookresową (6,9%). Należy jednak zwrócić uwagę na to, że wartości ROE utrzymują się obecnie na poziomie wyraźnie niższym niż w okresie 2011–2015 i są o ponad 5 p.p. niższe od średniego kosztu kapitału sektora bankowego (NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023, s. 62).

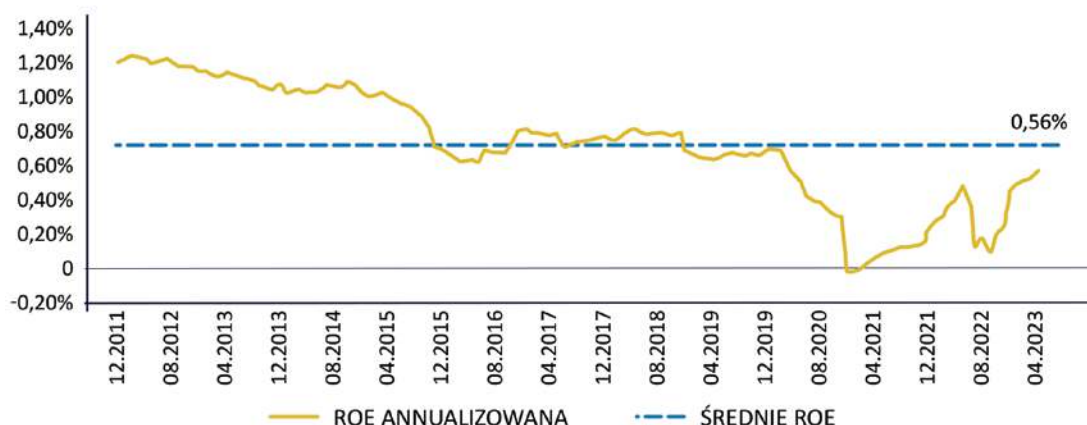

Rysunek 20. Annualizowane ROE

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

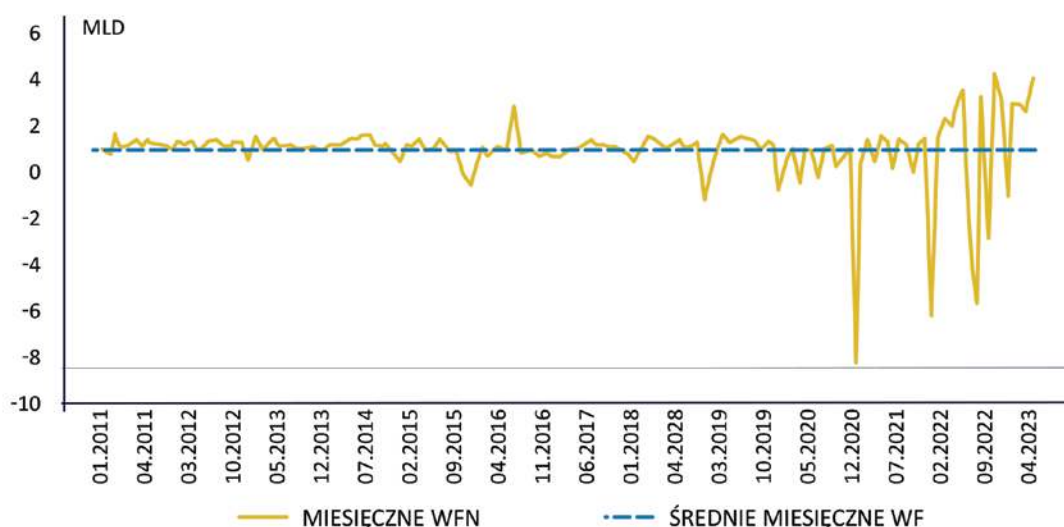
O ile niebagatelny wpływ na wzrost wartości wskaźnika ROE ma również deprecjacja kapitałów własnych (co doprowadziło do skumulowania efektu, umożliwiając przekroczenie średniej długookresowej), o tyle w przypadku annualizowanego (ciągniętego za

minione 12 miesięcy) wskaźnika ROA, efekt ten nie jest widoczny. Wartość annualizowanego wskaźnika ROA w kwietniu 2023 r. osiągnęła poziom 0,56% i nadal była na wyraźnie niższym poziomie niż średnia długookresowa (0,7%).

Rysunek 21. Annualizowane ROA*Źródło: opracowanie własne, dane KNF*

Wyniki finansowe netto osiągnięte przez sektor bankowy w okresie styczeń 2011 – kwiecień 2023 wynosiły ok. 1,07 mld zł. Co istotne, przewidywalność wyniku i jego stabilność w czasie pozwala na traktowanie go jako stabilnego źródła zasilającego kapitały własne.

Przedstawione na poniższym wykresie dane wskazują, że w okresie 2021–2023 miesięczne wyniki finansowe netto przestały być stabilne w czasie i zaczęły się mocno odchylać (in plus oraz in minus) od wartości średniej.

Rysunek 22. Miesięczne WFN sektora bankowego w okresie styczeń 2011 – kwiecień 2023*Źródło: opracowanie własne, dane KNF*

W warunkach dynamicznie rozwijającej się gospodarki, której potrzeby związane z finansowaniem stale wzrastają, analizowanie nominalnych wartości osiągniętych przez banki wyników i wyciąganie na tej podstawie daleko idących wniosków pozbawione jest większego sensu. WFN osiągnięty na koniec 2010 r. (11,4 mld zł) stanowił dużo wyższą wartość w relacji do wielkości gospodarki niż nieznacznie wyższy nominalnie wynik osiągnięty na koniec 2022 r. (12,1 mld zł). W ciągu tych 12 lat zmianie uległa

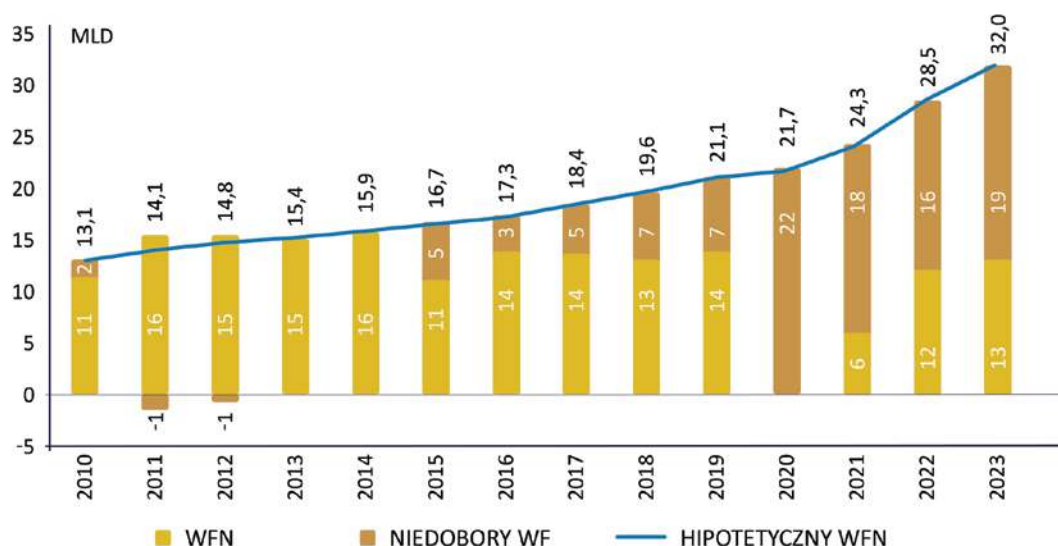
wielkość gospodarki (wzrost PKB o blisko 120%), istotnie spadła wartość siły nabywczej pieniądza (tak często pomijana w dyskusji zmiana wartości pieniądza w czasie wynikająca m.in. z procesów inflacyjnych).

W rezultacie WFN w 2010 r. stanowił 0,81% PKB, zaś nominalnie wyższy o ok. 6% WF z 2022 r. stanowił już tylko 0,39% rocznego PKB. W latach 2010–2014 średnia wartość WFN osiąganego na

koniec poszczególnych lat w relacji do PKB wynosiła 0,93%. Gdyby w kolejnych latach zachowana została proporcja osiągniętych przez sektor bankowy wyników do wielkości gospodarki (PKB), osiągnięte w rzeczywistości wyniki finansowe cechowałyby się istotnymi niedoborami w stosunku do poziomu docelowego. W latach 2015–2022 skumulowana suma

WFN osiągnęła poziom 83,39 mld zł, zaś niedobory WF były równe 84,26 mld zł. Gdyby możliwe było utrzymanie długoterminowej proporcji WFN w relacji do PKB, WFN osiągnięty na koniec 2023 r. powinien osiągnąć wartość 32 mld zł, co oznacza, że powinien wzrosnąć w stosunku do WF osiągniętego po 4 miesiącach 2023 r. jeszcze o 18,93 mld zł.

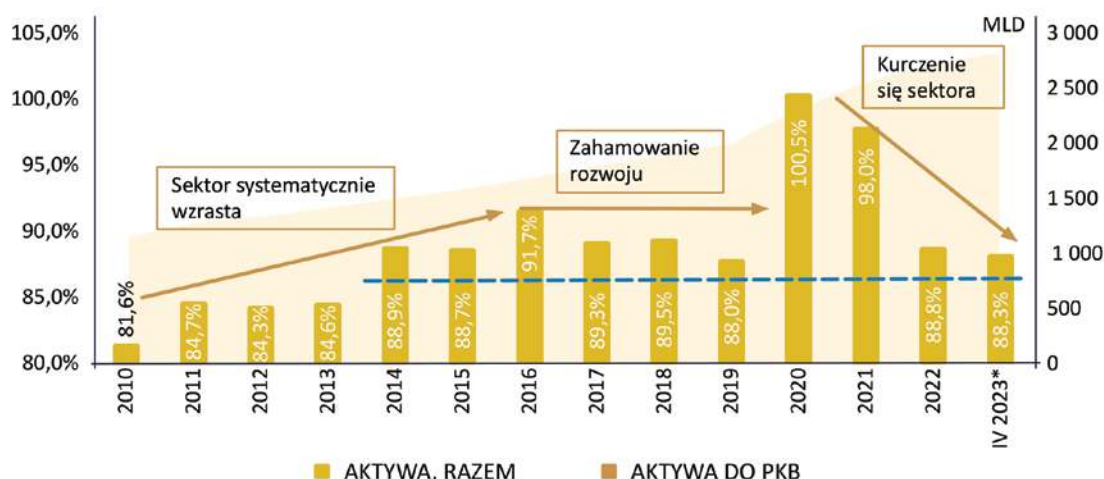
Rysunek 23. WFN oraz hipotetyczny WFN wymagany do osiągnięcia, aby sektor bankowy nadążał za rozwojem gospodarki

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

2. Rozwój sektora bankowego a rozwój gospodarki

Polska gospodarka istotnie różni się od gospodarek typu anglosaskiego. Sercem polskiego rynku finansowego pozostaje sektor bankowy. Gospodarka ta nazywana jest (według ogólnej typologii) gospodarką typu kontynentalnego. To sektor bankowy jest głównym dostarczycielem kapitału dla sfery realnej gospodarki. Z tego względu w interesie całego kraju i jego gospodarki powinno być zapewnienie, aby sektor bankowy był zdolny do finansowania potrzeb gospodarki, co jest szczególnie istotne w warunkach odbudowy po turbulentnych latach 2020–2023. Istotne jest zatem, aby wraz z rozwojem gospodarki wzrastały również aktywa sektora bankowego, jego kapitały własne, wyniki finansowe, kredyty – w tempie zbliżonym do dynamiki wzrostu PKB. W tym miejscu należy przypomnieć, że już dziś polski sektor bankowy jest jednym z mniejszych sektorów w relacji do PKB spośród wszystkich krajów UE-27.

W latach 2010–2016 polski sektor bankowy systematycznie wzrastał, czego wyrazem był wzrost relacji aktywów sektora bankowego w stosunku do PKB. Wraz z wprowadzeniem podatku bankowego zahamowany został dalszy wzrost sektora. W rezultacie w latach 2017–2019 widoczna była stagnacja, a nawet nieznaczne zmniejszenie się rozmiarów sektora. Pandemiczny rok 2020 i związane z nim działania ze strony NBP oraz banków doprowadziły do dynamicznego wzrostu sumy bilansowej (głównie poprzez wzrost udziału obligacji w aktywach banków). W kolejnych latach, tj. 2021–2023, widoczne jest kurczenie się sektora bankowego, zaś jego skala jest znacząca. Wg danych na koniec kwietnia 2023 r. aktywa sektora bankowego w Polsce stanowią ok. 88,3% PKB (szacowanego na kwiecień 2023 r.). Oznacza to, że sektor bankowy pomimo nominalnego wzrostu sumy bilansowej w rzeczywistości skurczył się do rozmiarów sprzed 2014 r.

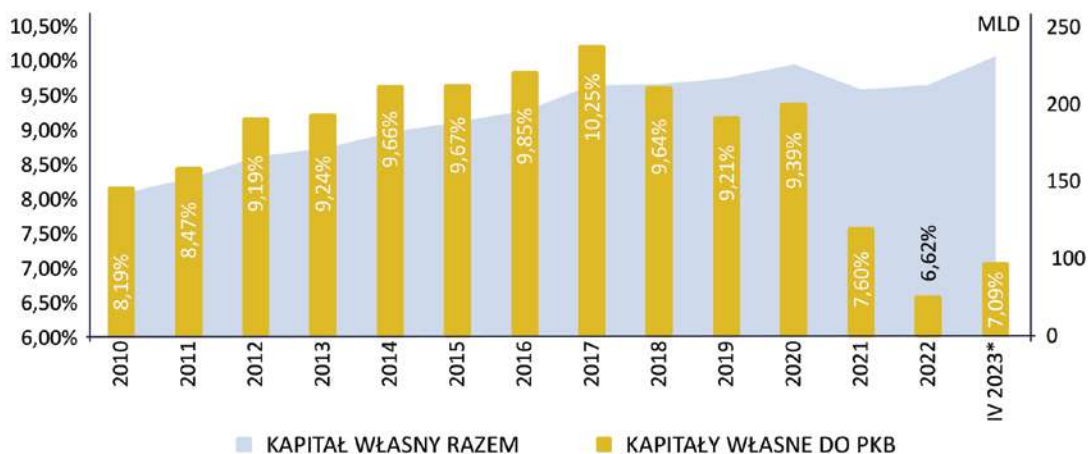

Rysunek 24. Aktywa sektora bankowego w relacji do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Zmniejszanie rozmiarów sektora bankowego widoczne jest również, a może nawet przede wszystkim, w relacji kapitałów własnych banków w stosunku do PKB. O ile w kwietniu 2023 r. nominalnie kapitały własne osiągnęły poziom 227 mld zł, o tyle ich relacja do

PKB wynosi jedynie 7,09% PKB. Oznacza to, że wzrost kapitałów własnych sektora bankowego nie nadąża za rozwojem gospodarki, co z kolei przełoży się może na ograniczenia w podaży kredytów adekwatnej do potrzeb gospodarki.

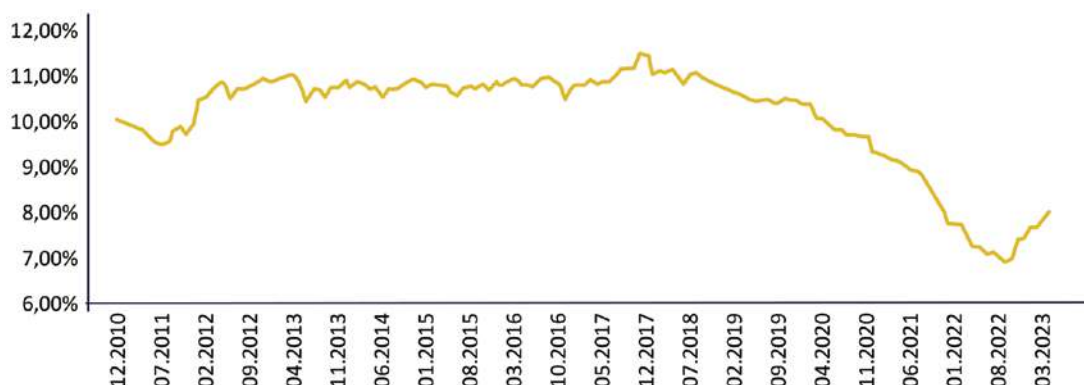

Rysunek 25. Kapitały własne sektora bankowego w relacji do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Kurczenie się kapitałów własnych sektora bankowego widoczne jest również w odniesieniu ich poziomu do aktywów banków. O ile w latach 2010–2017 kapitały własne utrzymywały się na stabilnym poziomie w stosunku do aktywów (+/-11%), a nawet wykazywały nieznacznie wzrostową tendencję, o tyle poczynawszy od 2018 r. sektor bankowy odnotowuje kurczenie się kapitałów własnych w stosunku do aktywów. W skrajnym momencie (wrzesień

2022 r.) kapitały własne stanowiły poniżej 7% aktywów. W trakcie kolejnych miesięcy ich relacja w stosunku do aktywów wzrastała, co było głównie efektem korekty w kapitale z aktualizacji wyceny (w związku ze spadkiem rentowności obligacji Skarbu Państwa). Bieżący poziom relacji kapitału własnego do aktywów (8,03%) jest nadal skrajnie niski i wskazuje na istotny regres rozwoju sektora bankowego.

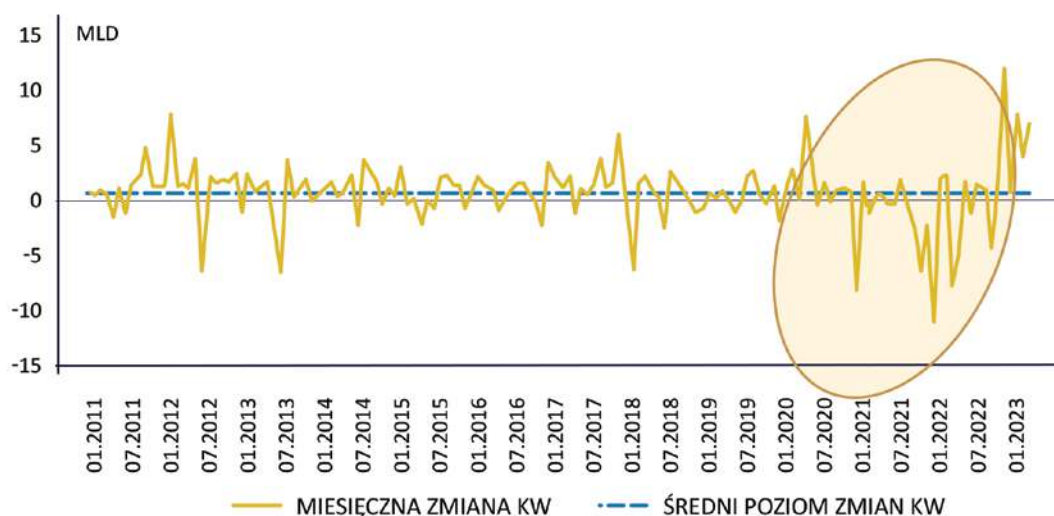

Rysunek 26. Kapitały własne sektora bankowego w relacji do aktywów w latach 2010–2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Kapitały własne banków pełnią fundamentalną rolę – zarówno dla samych banków, jak i ich klientów, czy wreszcie dla całej gospodarki. Są one nie tylko wyznacznikiem możliwości akcji kredytowej i zdolności do finansowania gospodarki, ale również gwarantem bezpieczeństwa i stabilnego rozwoju. Ostatnie lata (w szczególności

okres 2021 – 2023) cechowały się wysoką zmiennością miesięcznych poziomów kapitałów własnych banków. Oznacza to, że kapitały własne sektora bankowego, które z naturalnych powodów podlegają miesięcznym wahaniom, zaczęły zmieniać się (in plus i in minus) na niespotykaną dotychczas skalę.

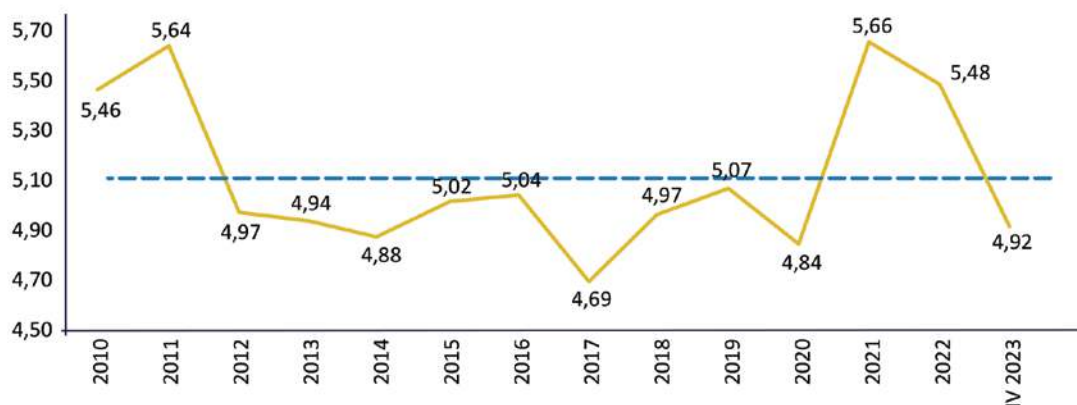
Rysunek 27. Miesięczne zmiany kapitałów własnych (KW) sektora bankowego (styczeń 2021 – kwiecień 2023)

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

3. Zdolność sektora bankowego do finansowania gospodarki

Wysokość kapitałów własnych banków determinuje ich możliwości w zakresie kredytowania podmiotów sfery realnej. Zgodnie z analizą długookresowej zależności między portfelem kredytów dla sektora niefinansowego a poziomem kapitałów własnych, wartość tej zależności kształtuje się na poziomie 5,11. Oznacza to, że możliwości kredytowe banków uzależnione są od wysokości zgromadzonych kapitałów własnych. Wraz z silnym zmniejszeniem się wartości kapitałów własnych w 2021 i 2022 r., wartość wskaźnika zwiększyła się do poziomów odpowiednio 5,66

i 5,48. Według danych z kwietnia 2023 r., wartość relacji kredytów sektora niefinansowego do kapitałów własnych zmniejszyła się do poziomu 4,92. Oznacza to, że wzrost kapitałów własnych banków (głównie na skutek spadku rentowności obligacji SP) stworzył przestrzeń dla zwiększania akcji kredytowej. Zależność między poziomem kredytów dla sektora niefinansowego a poziomem kapitałów własnych będzie stanowiła jeden z ważniejszych elementów symulacji wpływu wyroku TSUE na sektor bankowy przedstawionej w rozdziale 4.

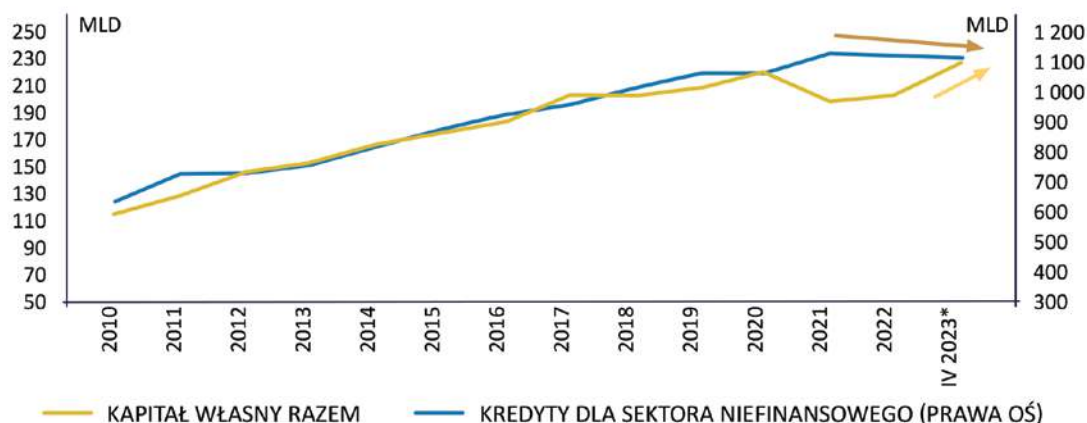

Rysunek 28. Kredyty sektora niefinansowego do kapitałów własnych

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Skalę zależności między poziomem kapitałów własnych a portfelem kredytów dla sektora niefinansowego dostrzec można na poniższym rysunku. Dotychczasowy rozwój akcji kredytowej względem sektora niefinansowego był silnie skorelowany ze wzrostem kapitałów własnych. Jednocześnie wyraźne odchylenie z lat 2021–2022 spowodowane

silnym spadkiem kapitałów własnych zostało zahamowane. Co istotne, owo zahamowanie wynika nie tylko ze wzrostu wartości kapitałów własnych i dostosowania ich do poziomu kredytów dla sektora niefinansowego, ale również z ograniczenia wzrostu akcji kredytowej i spadku wartości portfela kredytów dla sektora niefinansowego.

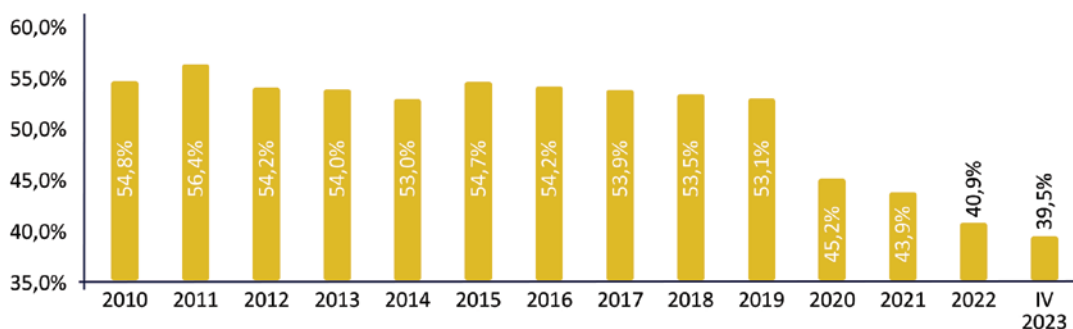
Rysunek 29. Wzrost kapitałów własnych i kredytów sektora niefinansowego w latach 2010–2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W latach 2010–2019 portfel kredytowy sektora niefinansowego wzrastał w tempie zbliżonym do wzrostu aktywów banków. Udział kredytów dla sektora niefinansowego w aktywach utrzymywał się na poziomie ok. 53–56%. Silne tąpnięcie (związane początkowo przede wszystkim z dynamicznym wzrostem sumy bilansowej) nastąpiło

w 2020 r. W kolejnych latach (2021–2023) spadek udziału kredytów sektora niefinansowego w aktywach był kontynuowany i wynikał głównie ze spadku akcji kredytowej. W rezultacie, na koniec kwietnia 2023 r. udział kredytów sektora niefinansowego w aktywach osiągnął historyczne minimum: 39,5%.

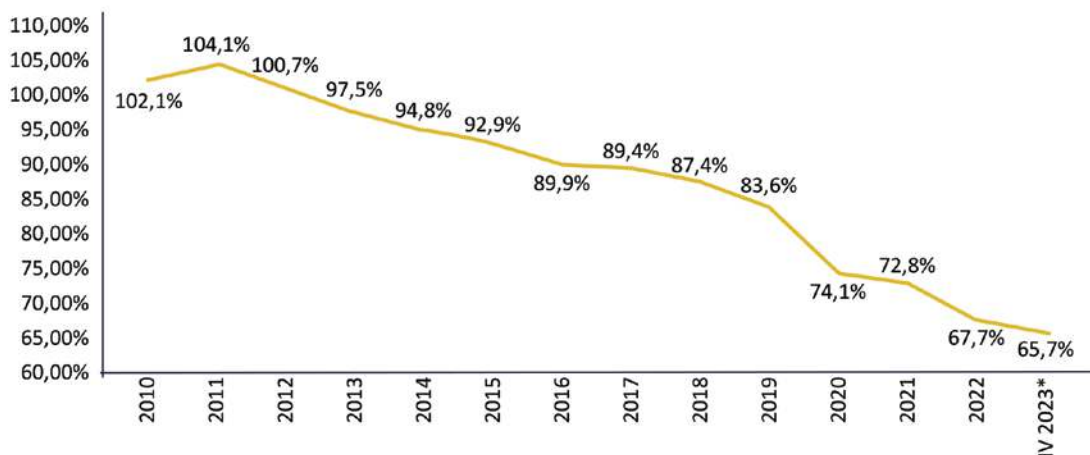

Rysunek 30. Kredyty sektora niefinansowego w relacji do aktywów sektora bankowego

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Zmiana modelu biznesowego banków związana z malejącą akcją kredytową widoczna jest również na poziomie relacji wielkości portfela kredytów sektora niefinansowego w stosunku do depozytów tegoż sektora. Według danych z kwietnia 2023 r.

relacja ta osiągnęła historyczne minimum (65,7%). Oznacza to, że z każdej zgromadzonej złotówki depozytów sektora niefinansowego banki udzielają sektorowi niefinansowemu kredyty na kwotę 0,66 PLN.

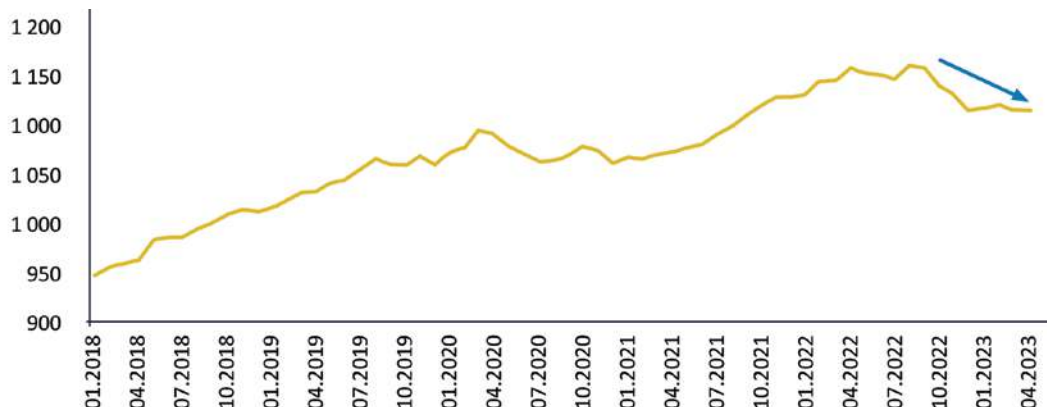
Rysunek 31. Kredyty sektora niefinansowego w relacji do depozytów sektora niefinansowego

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W ujęciu r/r nominalna wartość portfela kredytów dla sektora niefinansowego zmniejszyła się o 41,87 mld zł, tj. o 3,6%. Trend spadkowy

kontynuowany jest od września 2022 r i brak jest przesłanek mogących świadczyć o jego istotnej zmianie w najbliższej przyszłości.

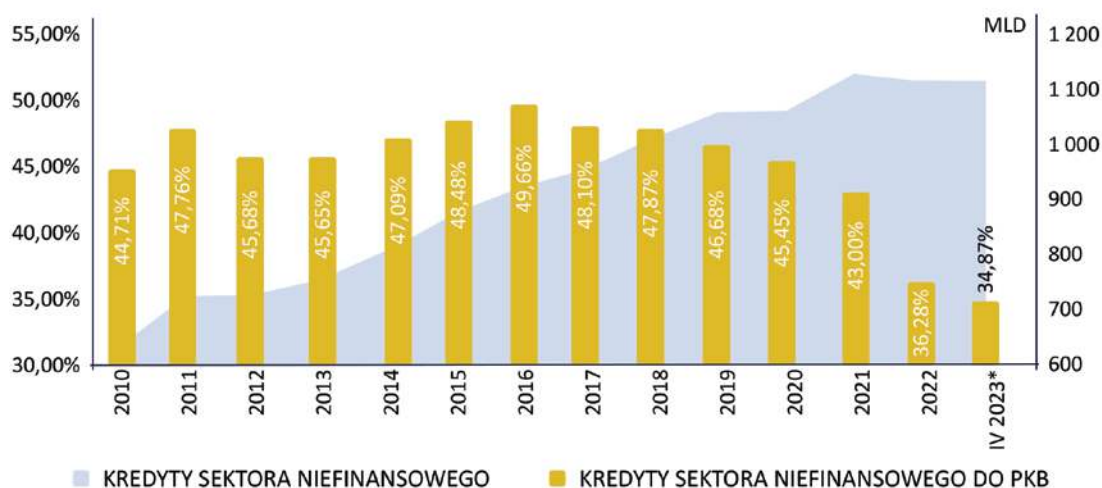

Rysunek 32. Portfel kredytów sektora niefinansowego w okresie styczeń 2018 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

O ile nominalny spadek wartości portfela nie przekroczył 4% (r/r), o tyle spadek realny portfela kredytów dla sektora niefinansowego w relacji do PKB jest niezwykle silny. Wprowadzenie podatku bankowego w 2016 r. zahamowało podaż kredytów dla sektora niefinansowego adekwatną do rozwijającej się

gospodarki. Był to jednocześnie moment odwrócenia dotychczasowego trendu. W rezultacie począwszy od 2017 r. widoczny jest systematyczny spadek realnej wartości kredytów dla sektora niefinansowego. Historyczne minimum (34,87%) osiągnięte zostało w kwietniu 2023 r.

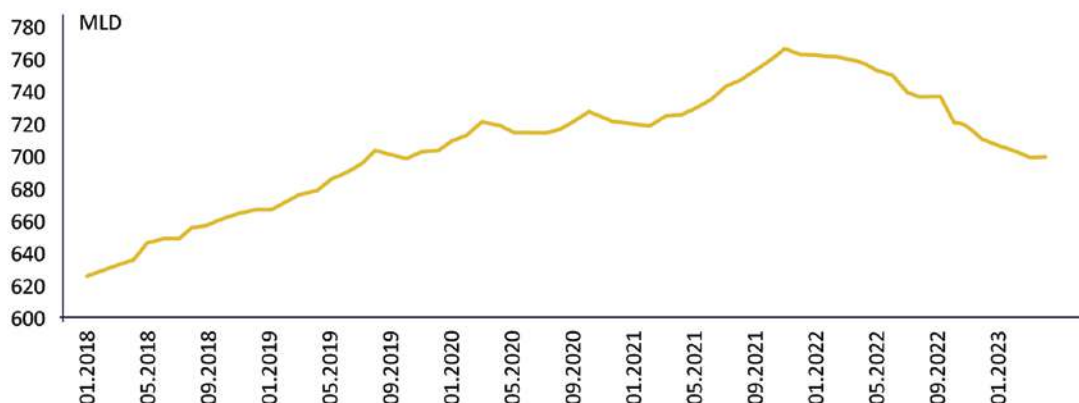
Rysunek 33. Kredyty sektora niefinansowego w relacji do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Szczególnie silny spadek wartości portfela kredytowego widoczny jest w odniesieniu do gospodarstw domowych. W ujęciu r/r wartość portfela kredytów

dla gospodarstw domowych zmniejszyła się o 58,19 mld zł, tj. o 7,7%.

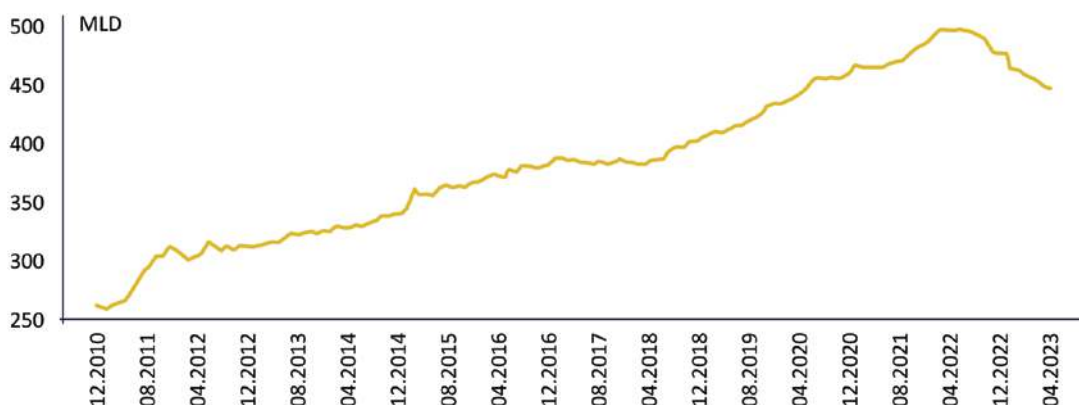

Rysunek 34. Portfel kredytów dla gospodarstw domowych

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W grupie kredytów dla gospodarstw domowych najsilniejsze spadki wartości portfela dotyczą kredytów mieszkaniowych. W ujęciu r/r wartość portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych zmniejszyła się z poziomu 496,3 mld zł do 448,3 mld zł, a zatem o 48 mld zł (tj. -9,7%). Wobec zakończenia

cyklu podwyżek stóp procentowych we wrześniu 2022 r. oraz złagodzenia zasad uwzględniania ryzyka stopy procentowej w procesie oceny zdolności kredytowej przez KNF, pierwsze sygnały wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe ze strony gospodarstw domowych mogą być widoczne w II kwartale 2023 r.

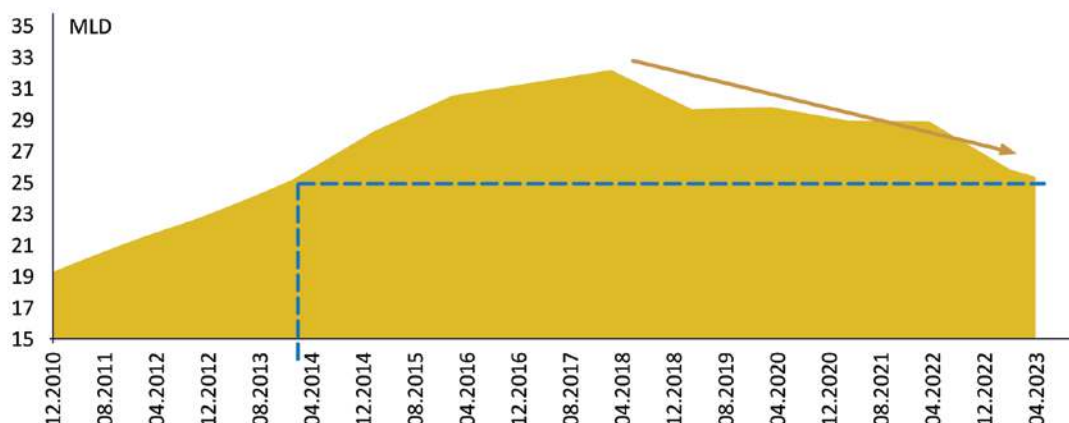

Rysunek 35. Portfel kredytów mieszkaniowych w okresie grudzień 2010 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Silne wyhamowanie akcji kredytowej widoczne jest również w odniesieniu do rolników oraz mikroprzedsiębiorców. W przypadku rolników w ujęciu r/r odnotowano spadek portfela kredytowego na poziomie 2,93 mld zł, tj. $-10,3\%$. W stosunku do maksymalnej wartości portfela kredytowego odnotowanej na

koniec września 2017 r., portfel kredytów dla rolników zmniejszył się z poziomu 32,74 mld zł do 25,49 mld zł, tj. odnotował spadek o 7,25 mld zł ($-22,15\%$). Oznacza to, że wartość portfela kredytów dla rolników zmniejszyła się do poziomów notowanych na koniec 2013 r., a zatem ponad 10 lat temu.

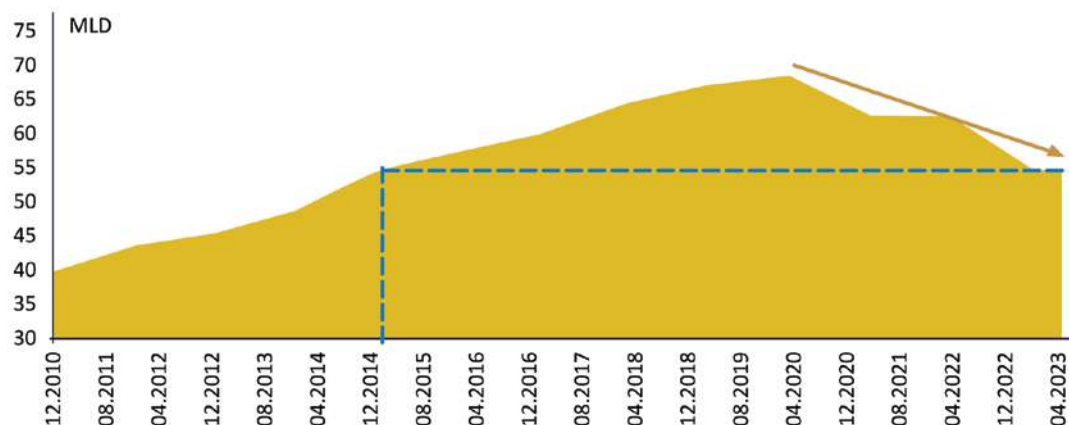

Rysunek 36. Portfel kredytów dla rolników w okresie grudzień 2010 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W przypadku mikroprzedsiębiorców w ujęciu r/r odnotowano spadek portfela kredytowego na poziomie 5,75 mld zł, tj. $-9,45\%$. W stosunku do maksymalnej wartości portfela kredytowego odnotowanej na koniec czerwca 2019 r., portfel kredytów dla mikroprzedsiębiorców zmniejszył się z poziomu

70,71 mld zł do 55,11 mld zł, tj. odnotował spadek o 15,61 mld zł ($-22,07\%$). Oznacza to, że wartość portfela kredytów dla mikroprzedsiębiorców zmniejszyła się do poziomów notowanych na koniec 2014 r., a zatem ponad 9 lat temu.

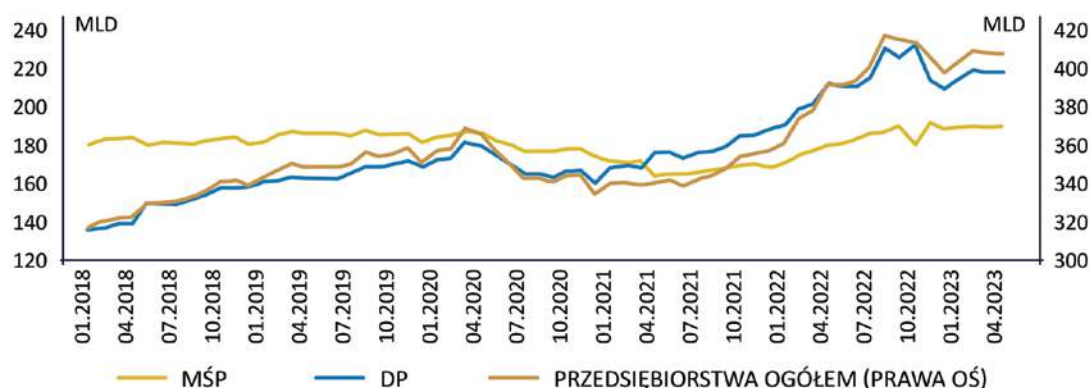
Rysunek 37. Portfel kredytów dla mikroprzedsiębiorstw w okresie grudzień 2010 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Nominalna wartość portfela kredytów dla przedsiębiorstw w okresie styczeń 2018 – kwiecień 2023 istotnie wzrosła. Główną przyczyną wzrostu wartości

portfela kredytów dla przedsiębiorstw był wzrost wartości portfela dla dużych przedsiębiorstw (przy stagnacji portfela kredytów dla MŚP).

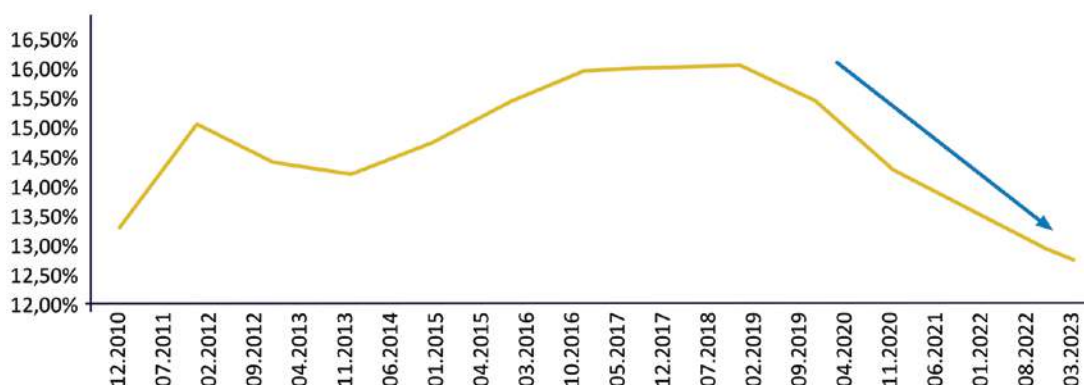

Rysunek 38. Portfel kredytów dla przedsiębiorstw w okresie grudzień 2010 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W kontekście wzrostu wartości portfela kredytów dla przedsiębiorstw adekwatne jest pytanie o realny wzrost wartości tego portfela (a zatem w relacji do PKB). Przeprowadzone badanie wskazuje, że choć nominalny poziom kredytów dla przedsiębiorstw wzrasta – w ujęciu realnym poziom kredytowania

przedsiębiorstw osiąga historyczne minimum (12,77% PKB) wobec 16,05% na koniec grudnia 2018 r. Oznacza to, że poziom kredytowania przedsiębiorstw nie jest adekwatny do wymagań związanych z rozwojem gospodarki.

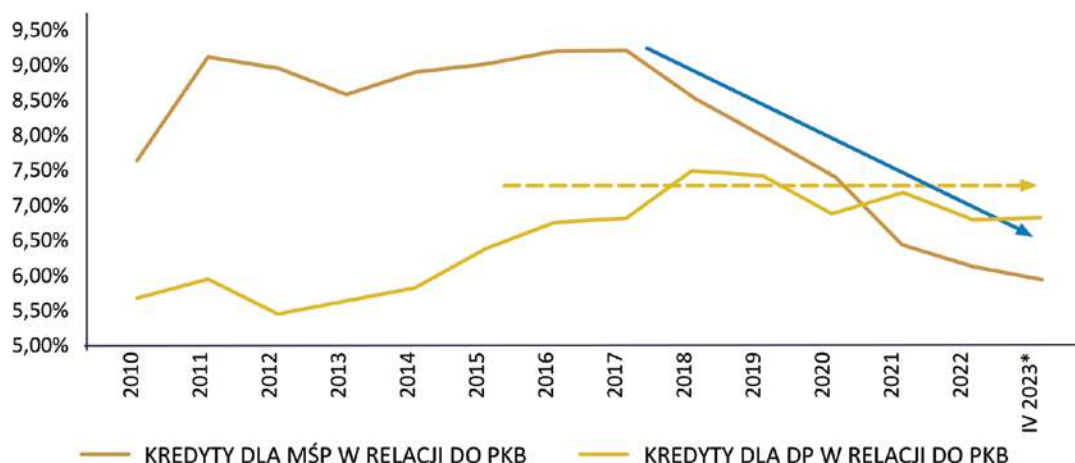

Rysunek 39. Portfel kredytów dla przedsiębiorstw w relacji do PKB (grudzień 2010 – marzec 2023)

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Analiza skali realnego kredytowania przedsiębiorstw z podziałem na rodzaje przedsiębiorstw wskazuje, że szczególnie silna zapaść i ograniczenie realnej dostępności kredytów dotyczy przede wszystkim MŚP. Od końca 2017 r. do kwietnia 2023 r. realny poziom

kredytów dla MŚP zmniejszył się z poziomu 9,22% PKB do 5,95% PKB. W tym samym czasie realna wartość akcji kredytowej dla dużych przedsiębiorstw przestała wzrastać (wzrost w latach 2012–2018) i utrzymuje się na poziomie ok 7% PKB.

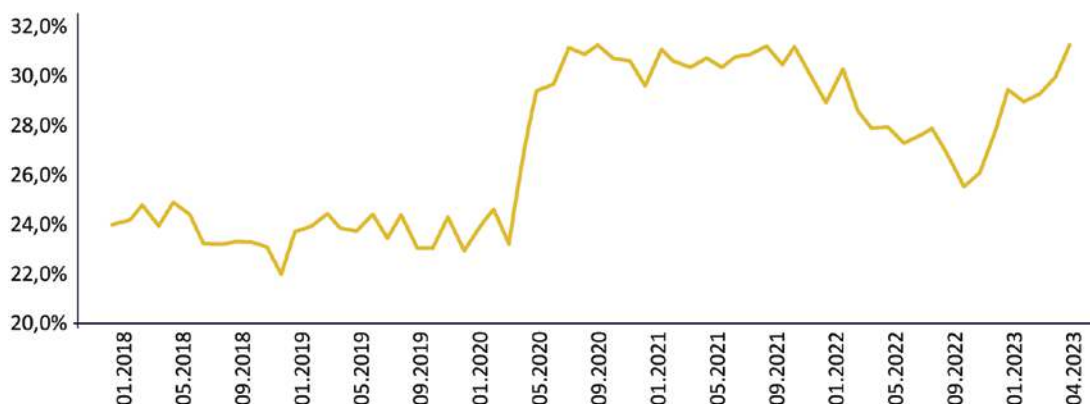

Rysunek 40. Portfel kredytów dla dużych przedsiębiorstw (DP) i MŚP (nominalnie i w relacji do PKB) w okresie grudzień 2010 – kwiecień 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W kontekście analizy zdolności sektora bankowego do finansowania gospodarki, w warunkach malejącej (nominalnie i realnie) akcji kredytowej, należy zwrócić uwagę na rosnący udział instrumentów dłużnych w aktywach banków. W kwietniu 2023 r. udział instrumentów dłużnych w aktywach sektora bankowego osiągnął poziom 31,2%.

W rezultacie w sektorze bankowym widoczna jest zmiana modelu biznesowego polegająca na ograniczeniu kredytowania podmiotów sfery realnej kosztem zwiększenia finansowania bezpieczniejszych aktywów finansowych – głównie obligacji Skarbu Państwa.

Rysunek 41. Udział instrumentów dłużnych w aktywach banków

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Zwiększenie finansowania obligacji Skarbu Państwa przez sektor bankowy generuje jednak pewne nowe co do skali oddziaływania i ich gwałtowności ryzyka. Historycznie wartość relacji instrumentów dłużnych będących w aktywach banków w relacji do kapitału własnego utrzymywała się na poziomie ok. 2,0–2,5. Wraz z początkiem pandemii oraz intensywnym procesem nabywania obligacji SP przez sektor bankowy, wartość mnożnika instrumentów dłużnych do kapitałów własnych zbliżyła się do poziomu 4 (a dokładnie 3,89 na koniec kwietnia 2023 r.). Z perspektywy sektora bankowego zjawisko to generuje istotne ryzyko wyższej wrażliwości kapitałów własnych

na zmienność rentowności (przede wszystkim na wzrost) obligacji SP. Przykładem materializacji tego ryzyka był intensywny spadek wartości kapitałów własnych w 2022 r. spowodowany właśnie wzrostem rentowności obligacji SP. Sam wzrost rentowności obligacji SP spowodowany był wieloma czynnikami, np. wojną na Ukrainie. W rezultacie wysokie wartości mnożnika instrumentów dłużnych do kapitałów własnych generują wyższą wrażliwość sektora bankowego i jego zdolności do finansowania gospodarki na szerokie spektrum bodźców i ryzyk – również o charakterze zewnętrznym.

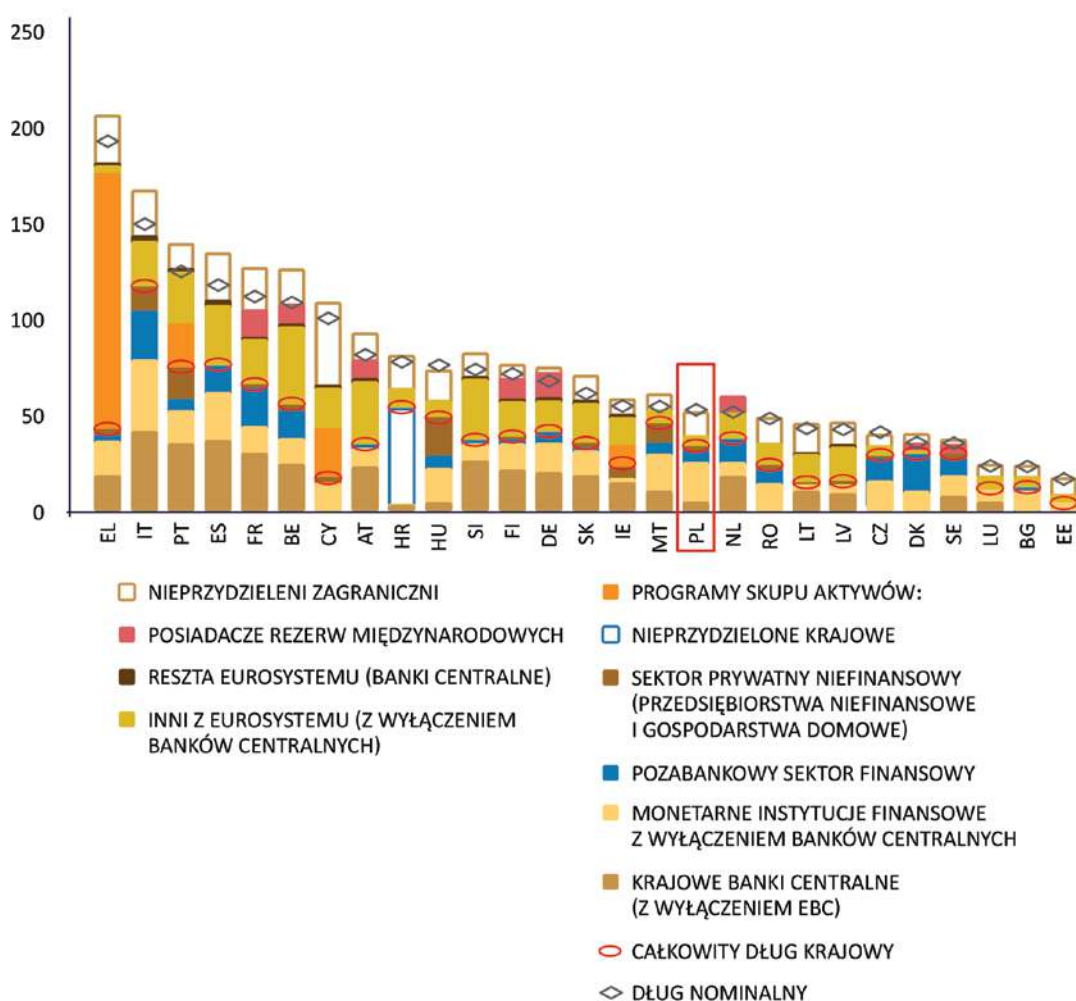

Rysunek 42. Instrumenty dłużne w relacji do kapitałów własnych sektora bankowego

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Według danych Komisji Europejskiej, Polska jest jednym z krajów UE-27, w którym dominującą część długu Skarbu Państwa finansuje krajowy sektor bankowy (ciemnognatowa część słupka na poniższym

wykresie). Jednocześnie widoczny jest niski udział podmiotów zagranicznych mających swój udział w finansowaniu długu SP.

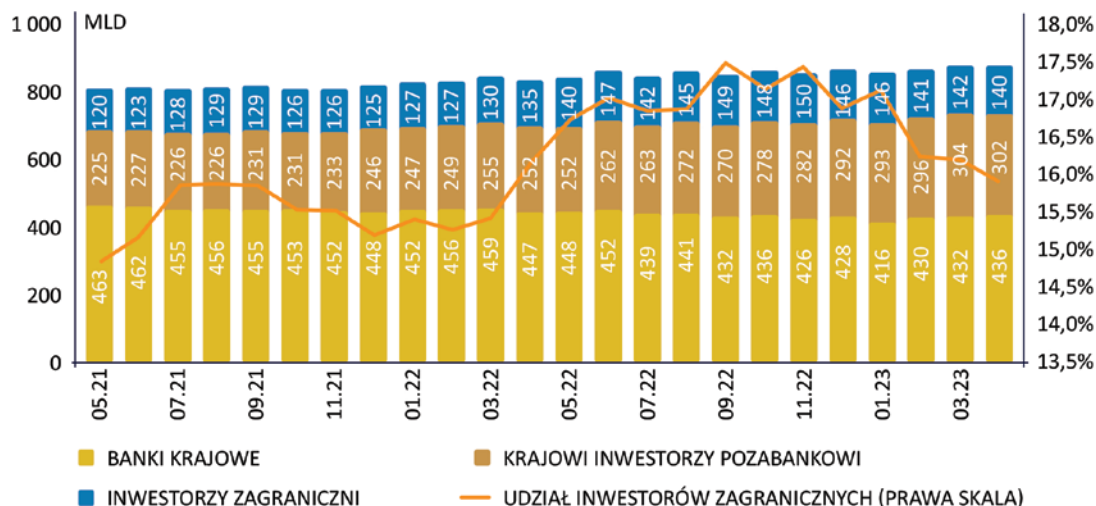

Rysunek 43. Struktura podmiotowa finansowania długu publicznego w krajach UE-27 (w relacji do PKB)

Źródło: Debt Sustainability Monitor 2022, Institutional Paper no. 199 / April 2023, European Commission

Według danych Ministerstwa Finansów krajowy sektor bankowy finansuje dominującą część papierów wartościowych Skarbu Państwa (49,66%).

Jednocześnie widoczny jest również spadek udziału inwestorów zagranicznych w strukturze podmiotów obejmujących papiery wartościowe SP (15,95%).

Rysunek 44. Struktura podmiotowa zadłużenia Skarbowych Papierów Wartościowych emitowanych na krajowym rynku

Źródło: Ministerstwo Finansów, www.gov.pl/web/finanse/struktura-inwestorow

4. Symulacja wpływu wyroku TSUE na kapitały banków i zdolność sektora bankowego do finansowania gospodarki

15 czerwca 2023 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wydał wyrok w sprawie C-520/21, w którym odpowiedział na pytania prejudycjalne zadane przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia pod sygn. akt. I C 1297/21. Pytania dotyczyły tego, czy bankowi lub konsumentowi przysługuje wynagrodzenie za korzystanie z kapitału po uznaniu umowy kredytu za nieważną ze względu na abuzywne zapisy w umowie. TSUE orzekł o braku dopuszczalności żądania przez bank od konsumenta wynagrodzenia za korzystanie z kapitału na podstawie dyrektywy 93/13/EWG.

Co istotne, wyrok TSUE nie wskazuje na brak możliwości waloryzacji kapitału na skutek upływu czasu. Mimo to, pomimo działającej już od dłuższego czasu akcja zawierania uгод pomiędzy bankami a kredytobiorcami walutowymi, wyrok TSUE może zachęcić konsumentów w większej skali do wszczynania postępowań sądowych – z wszelkimi tego konsekwencjami dla banków, ich klientów i całej gospodarki.

W celu oceny skutków wyroku TSUE dla sytuacji sektora bankowego i jego zdolności do finansowania gospodarki, Zespół Badań i Analiz ZBP przeprowadził symulację tegoż wpływu w dwóch wariantach, zakładających dodatkowo zmiany związane

z oczekiwanym spadkiem stóp procentowych w perspektywie lat 2023–2025.

4.1. Założenia symulacji

Na potrzeby symulacji przyjęto założenia, które w znaczniej mierze dostosowano do założeń NBP (NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023):

- Dla aktywnych kredytów: 25% kredytobiorców CHF zawrze ugodę, zaś 75% klientów złoży pozew → zgodnie z MSSF 9 „Instrumenty finansowe” → aktualizacja oczekiwanych przepływów pieniężnych oraz zmniejszenie wartości bilansowej brutto tych kredytów;
- Dla kredytów spłaconych: 25% kredytobiorców złoży pozew → zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” → tworzenie rezerw na spory sądowe. W odniesieniu do spłaconych kredytów oraz kredytów, dla których wyliczona korekta przepływów pieniężnych jest wyższa niż wartość bilansowa, bank rozpoznaje rezerwy na sprawy sądowe zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”;
- Rozpatrzono dwa warianty symulacji uwzględniające przewidywaną ścieżkę obniżki stóp procentowych w latach 2023–2025 – **scenariusz referencyjny** oraz **szokowy**:

- **W scenariuszu referencyjnym** zakłada się spadek stóp procentowych w 2024 r. o 20% w stosunku do 2023 r. i o 40% w 2025 w stosunku do 2023 r.
- **W scenariuszu referencyjnym** tempo spadku oprocentowania depozytów wyniesie 25% w 2024 r. i 50% w 2025 r. w stosunku do 2023 r.
- **W scenariuszu szokowym** zakłada się spadek stóp procentowych w 2024 r. o 25% w stosunku do 2023 r. i o 50% w 2025 w stosunku do 2023 r.
- **W scenariuszu szokowym** tempo spadku oprocentowania depozytów wyniesie 30% w 2024 r. i 60% w 2025 r. w stosunku do 2023 r.
- Założono, że w 2024 r. kontynuowane będą wakacje kredytowe (z uwzględnieniem kryterium dochodowego), co oznacza dla banków koszty w 2023 r. na poziomie 3 mld zł;
- Koszty działania banków będą wzrastały o 5% r/r;
- Nie uwzględniono dodatkowych kosztów i opłat związanych z wydatkowaniem środków na SOBK, które są realne (należy liczyć się z kwotą 3 mld zł);
- Koszty z tytułu prowizji będą rosły w latach 2023–2025 w tempie 5% r/r;
- Przyjęto poziom rocznych odpisów w kwocie 12 mld zł;
- Przy kalkulacji możliwości kredytowych banków względem sektora niefinansowego przyjęto skrajne założenie, że od 2024 r. banki będą musiały spełnić zwiększony o 40 mld zł wymóg MREL i wymóg ten spełniony zostanie jedynie kapitałami własnymi, co obniży możliwości kreowania akcji kredytowej przez banki¹;
- Na potrzeby kalkulacji PKB na lata 2023 – 2025 skorzystano z marcowej projekcji NBP (2023) dotyczącej przewidywanej wysokości inflacji oraz realnego wzrostu PKB w latach 2023–2025;
- Na podstawie powyższych założeń dotyczących odsetka klientów, którzy wybiorą ścieżkę sądową, oszacowano, że skumulowana kwota dodatkowych rezerw na ryzyko prawne (ponad zawiązane już 40 mld zł) w okresie 2023–2025 wyniesie 42 mld zł;
- Punktem wyjścia dla symulacji były pierwotne szacunki ZBiA które wskazywały, że przewidywany poziom rezerw (przy założeniu, że 100% kredytobiorców CHF założy sprawy sądowe) w wariancie unieważnienie umowy + zwrot kapitału będzie równy ok. 109 mld zł (min: 107 mld zł, max: 111 mld zł)²;
- Jak wskazuje NBP, wartość dotychczas utworzonych rezerw na ryzyko prawne związane z CHF wynosi 40 mld zł;
- Przy założeniu, że proporcja ugód do założonych sporów sądowych wyniosłaby 0/100, zgodnie z powyższym scenariuszem ZBiA ZBP oraz uwzględniając wartość rezerw na ryzyko prawne zawiązanych w pierwszych 4 miesiącach 2023 r., szacowana przez ZBiA ZBP skumulowana wartość brakujących rezerw na ryzyko prawne wyniosłaby ok. 66 mld zł;
- Przy kalkulacji tej skorzystano z szacunków NBP, zgodnie z którymi wzrost udziału odsetka spraw zakończonych założeniem sporu sądowego (kosztem zmniejszenia odsetka ugód) oznacza wzrost brakujących rezerw o ok. 1,5 mld zł³;
- We wszystkich rozpatrywanych wariantach założono, że 25% już spłaconych kredytów zostanie zaskarżonych przez klientów;
- Przy założeniu, że proporcja ugód do założonych sporów sądowych wyniosłaby 25/75, szacowana przez ZBiA ZBP skumulowana wartość brakujących rezerw na ryzyko prawne wyniosłaby ok. 58 mld zł;
- Przy założeniu, że proporcja ugód do założonych sporów sądowych wyniosłaby 50/50, szacowana przez ZBiA ZBP skumulowana wartość brakujących rezerw na ryzyko prawne wyniosłaby ok. 50 mld zł;
- **Przy założeniu, że proporcja ugód do założonych sporów sądowych wyniosłaby 75/25, szacowana przez ZBiA ZBP skumulowana wartość brakujących rezerw na ryzyko prawne wyniosłaby ok. 42 mld zł. Wariant ten, uznany jako najbardziej prawdopodobny, przyjęto do dalszej symulacji.**
- Na potrzeby symulacji w ramach dwóch wariantów przyjęto jednakową skumulowaną wartość zawiązanych rezerw na ryzyko prawne, jednak różne ich rozłożenie w czasie:

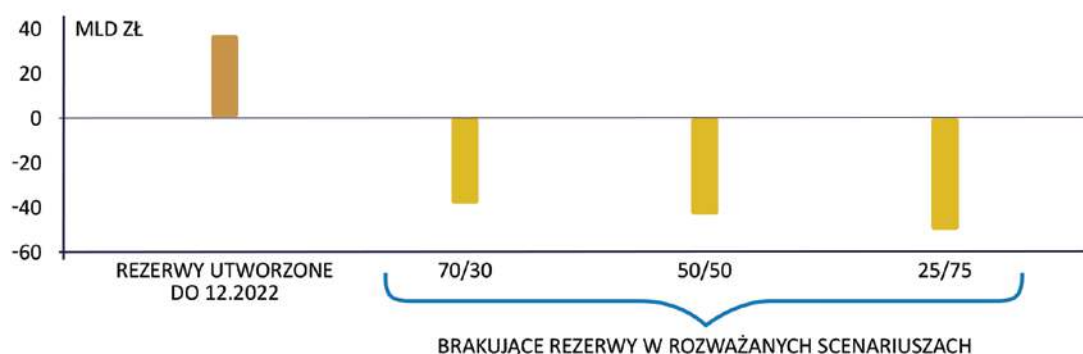
¹ NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023, s. 62

² Por. scenariusz 1B w: Koszt kapitału mieszkaniowych kredytów w walutach obcych. Sposoby określania kursów walutowych w krajach europejskich, Program Analityczno-Badawczy, Warszawa, sierpień 2021, SYGN. WIB PAB 15/2021, s. 60.

³ NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023, s. 39

- **W scenariuszu referencyjnym:** rozkład kosztów związanych z CHF nastąpi równomiernie w latach 2023–2025 (po 14 mld zł rocznie);
- **W scenariuszu szokowym:** kumulacja rezerw nastąpi w 2023 r. (25 mld zł), w 2024 r. poziom zawiązywanych rezerw osiągnie wartość 12 mld zł, zaś w 2025–5 mld zł.

Szacunki dotyczące skali dodatkowych rezerw zbliżone są do poziomów symulowanych przez Narodowy Bank Polski. Zgodnie z projekcjami NBP, szacunki w zakresie dodatkowego poziomu rezerw na ryzyko prawne wskazują na brakujące rezerwy na poziomie 40–50 mld zł. Dokładna wysokość rezerw uzależniona jest od proporcji pomiędzy odsetkiem klientów, którzy zawrą z bankiem ugodę a odsetkiem klientów, którzy zdecydują się na spór sądowy.

Rysunek 45. Utworzone rezerwy na ryzyko prawne i szacunki niedoboru dla scenariuszy proporcji ugód i sporów sądowych
Źródło: NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023, s. 39

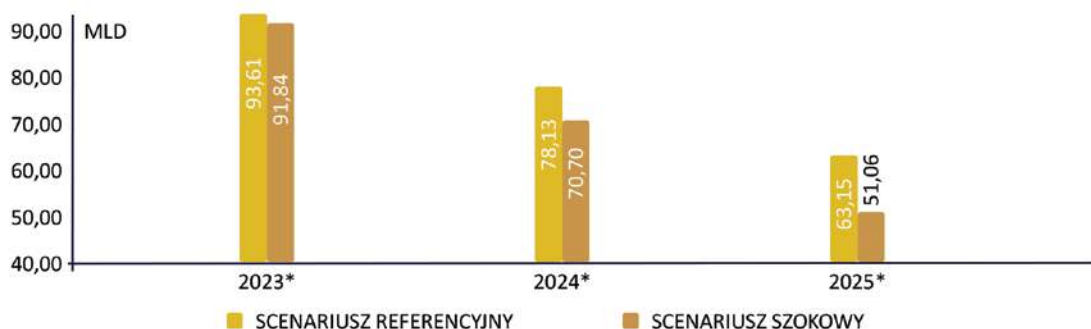
4.2. Wyniki symulacji w zakresie prognozowanych na lata 2023–2025 wyników finansowych

Z uwagi na główny cel tej części symulacji – a zatem oszacowanie wysokości wyniku finansowego netto w kontekście budulca kapitałów własnych – prezentację różnic między scenariuszem referencyjnym a scenariuszem szokowym rozpoczęto od poziomu wyniku odsetkowego.

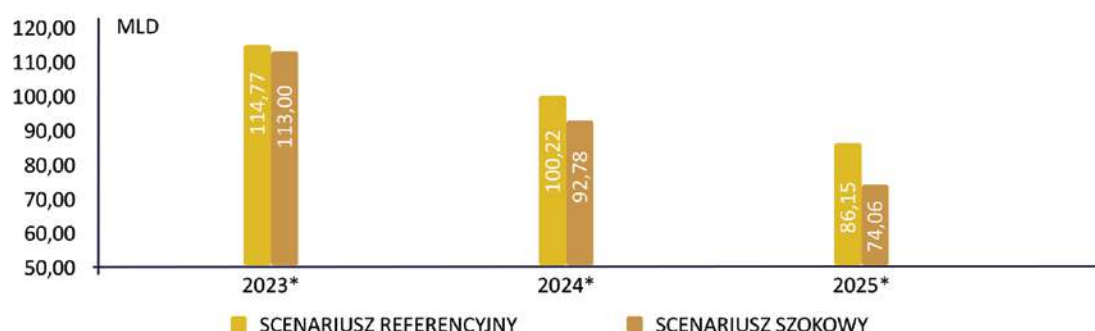
Skumulowana wartość oszacowanego wyniku odsetkowego netto w ramach scenariusza referencyjnego w latach 2023–2025 będzie równa 234,89 mld zł wobec 213,6 mld zł w ramach scenariusza szokowego. Oznacza to, że skumulowana wartość oszacowanego wyniku odsetkowego w ramach scenariusza

szokowego będzie o 9,07% niższa w stosunku do scenariusza referencyjnego. Różnice między poszczególnymi scenariuszami będą nasilały się wraz z kolejnymi latami, co wynika z przyjętego założenia o różnej dynamice obniżki stóp procentowych.

Skumulowana wartość oszacowanego poziomu całkowitych przychodów operacyjnych (CPO) w ramach scenariusza referencyjnego w latach 2023–2025 będzie równa 301,14 mld zł wobec 279,84 mld zł w ramach scenariusza szokowego. Oznacza to, że skumulowana wartość oszacowanych CPO w ramach scenariusza szokowego będzie o 7,07% niższa w stosunku do scenariusza referencyjnego. Założenia dotyczące wyniku z tytułu prowizji oraz pozostałych przychodów są jednakowe dla obydwu scenariuszy.

Rysunek 46. Symulacja poziomu wyniku odsetkowego w scenariuszu referencyjnym i szokowym
Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

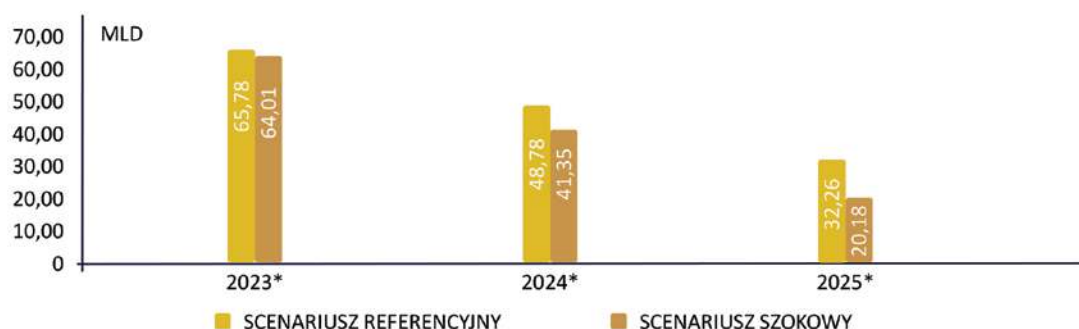

Rysunek 47. Symulacja poziomu całkowitych przychodów operacyjnych w scenariuszu referencyjnym i szokowym

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Skumulowana wartość oszacowanego poziomu całkowitych przychodów operacyjnych pomniejszonych o koszty działania i amortyzację w ramach scenariusza referencyjnego w latach 2023–2025 będzie równa 146,82 mld zł wobec 125,53 mld zł w ramach scenariusza szokowego. Oznacza to, że skumulowana

wartość oszacowanych CPO pomniejszonych o koszty działania i amortyzację w ramach scenariusza szokowego będzie o 14,5% niższa w stosunku do scenariusza referencyjnego. Założenia dotyczące wysokości kosztów działania oraz amortyzacji są jednakowe dla obydwu scenariuszy i nie różnicują ich.

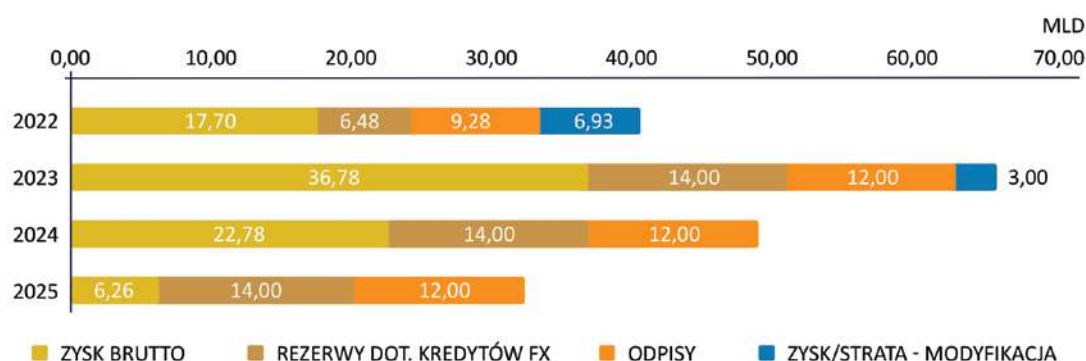

Rysunek 48. Symulacja poziomu CPO pomniejszonych o koszty działania banków i amortyzację w scenariuszu referencyjnym i szokowym

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

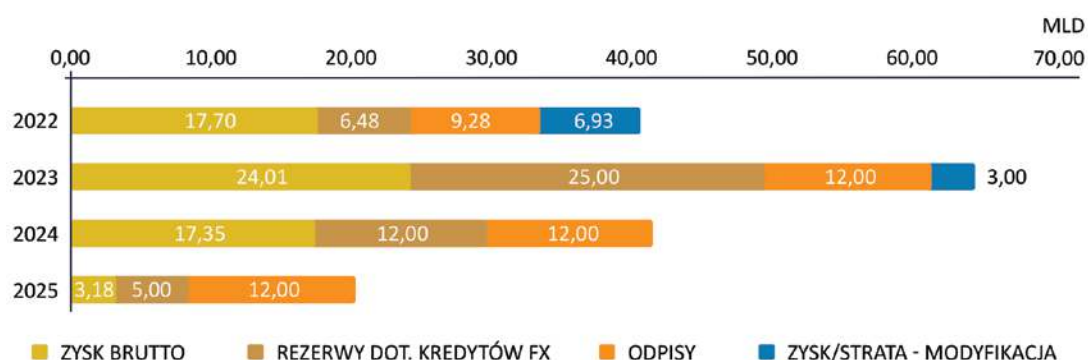
Skumulowana wartość sumy rezerw na ryzyko prawne związane z kredytami walutowymi (FX), pozostałych rezerw i odpisów oraz zysku/straty z tytułu modyfikacji dla obydwu wariantów jest jednakowa i w okresie 2023–2025 wyniesie 81 mld zł. Różnica

między poszczególnymi wariantami dotyczy rozłożenia rezerw na ryzyko prawne w czasie (szczegółowe różnice opisano w założeniach symulacji i przedstawiono na rysunku 49 i 50).

Rysunek 49. Wpływ kosztów anulowania umów kredytowych na zysk brutto – scenariusz referencyjny

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Rysunek 50. Wpływ kosztów anulowania umów kredytowych na zysk brutto – scenariusz szokowy

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Przeprowadzona symulacja pozwoliła na oszacowanie zysku brutto w obydwu analizowanych scenariuszach:

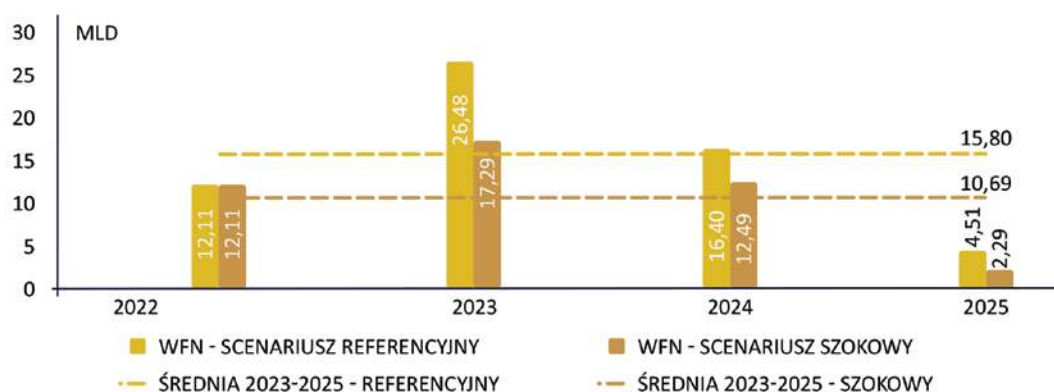
- Scenariusz referencyjny: 36,78 mld zł w 2023 r., 22,78 mld zł w 2024 r. oraz 6,26 mld zł w 2025 r.
- Scenariusz szokowy: 24,01 mld zł w 2023 r., 17,35 mld zł w 2024 r. oraz 3,18 mld zł w 2025 r.

Skumulowana wartość oszacowanego poziomu zysku brutto w ramach scenariusza referencyjnego w latach 2023–2025 będzie równa 65,82 mld zł wobec 44,53 mld zł w ramach scenariusza szokowego.

Oznacza to, że skumulowana wartość oszacowanego zysku brutto w ramach scenariusza szokowego będzie o 32,35% niższa w stosunku do scenariusza referencyjnego.

Przeprowadzona symulacja pozwoliła również na oszacowanie wysokości zysku netto w obydwu rozpatrywanych scenariuszach w latach objętych prognozą:

- Scenariusz referencyjny: 26,48 mld zł w 2023 r., 16,40 mld zł w 2024 r. oraz 4,51 mld zł w 2025 r.
- Scenariusz szokowy: 17,29 mld zł w 2023 r., 12,49 mld zł w 2024 r. oraz 2,29 mld zł w 2025 r.

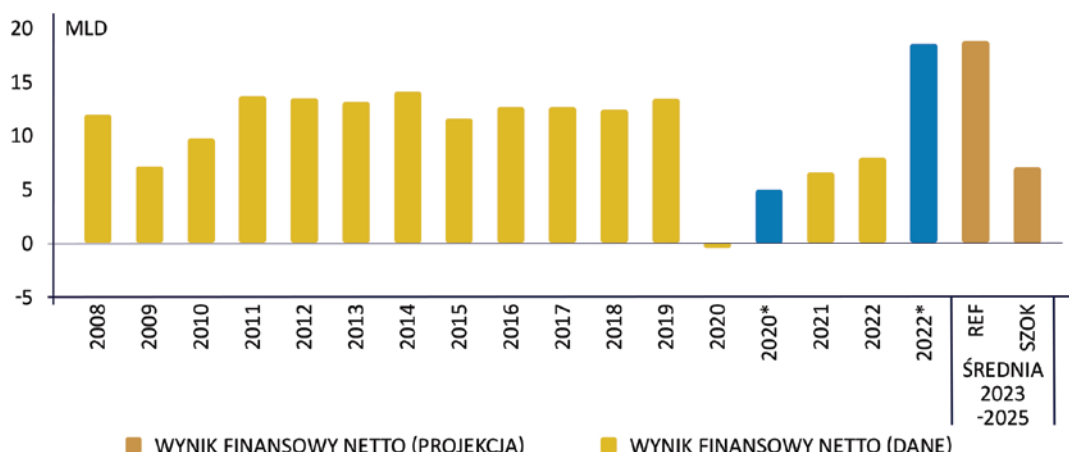

Rysunek 51. Średni wynik netto sektora w latach 2023–2025 – scenariusz referencyjny i scenariusz szokowy

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Zgodnie z prowadzoną symulacją średnia (w latach 2023–2025) wysokość zysku netto sektora bankowego będzie równa od 10,7 mld zł (scenariusz szokowy) do 15,8 mld zł (scenariusz referencyjny). Prognozy

te nie różnią się istotnie od szacunków dokonanych przez NBP, który przewiduje, że w latach 2023–2025 średni roczny zysk netto będzie równy od 7 mld zł do 18,5 mld zł (w zależności od rozpatrywanego wariantu).

Rysunek 52. Prognozowany przez NBP średni roczny WF netto banków w latach 2023–2025 w rozpatrywanych scenariuszach (referencyjny i szokowy)

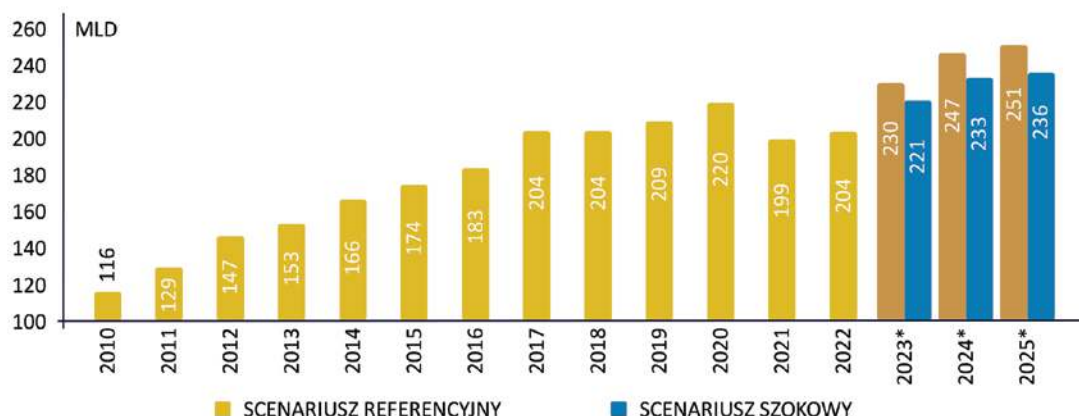
Źródło: NBP, 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023, s. 66

4.3. Wyniki symulacji w zakresie oceny wpływu wyroku TSUE na kapitały banków i ich zdolność do finansowania gospodarki

W warunkach utrzymującej się od wielu lat silnej dysproporcji pomiędzy wysokością średniego kosztu kapitału a stopą zwrotu z tego kapitału, banki w zasadzie nie mają możliwości pozyskania pieniędzy z rynku i skazane są na wzrost organiczny. W tym kontekście wysokość oszacowanych na lata 2023–2025 wyników finansowych netto traktować trzeba jako środek służący do odbudowy kapitałów własnych istotnie nadwątlonych w latach 2021–2022 na skutek wahań rentowności obligacji SP oraz na skutek wyroku TSUE i jego wpływu na dalszą deprecjację kapitałów własnych.

Skumulowane zyski netto oszacowane w ramach przeprowadzonej symulacji w latach 2023–2025 (32,06–47,39 mld zł) nie pozwolą na zwiększenie KW do wymaganego dla sfinansowania potrzeb gospodarki poziomu.

Przy założeniu, że sektor bankowy przez trzy lata (2023–2025) będzie przeznaczał 100% wypracowanych wyników finansowych netto na kapitał własny, zaś kapitały własne nie będą wahały się na skutek przeszacowań rentowności obligacji SP (zarówno in plus, jak i in minus) w zależności od rozpatrywanego scenariusza wzrosną one do poziomu 236–251 mld zł, a zatem o 15,7–23,3%.

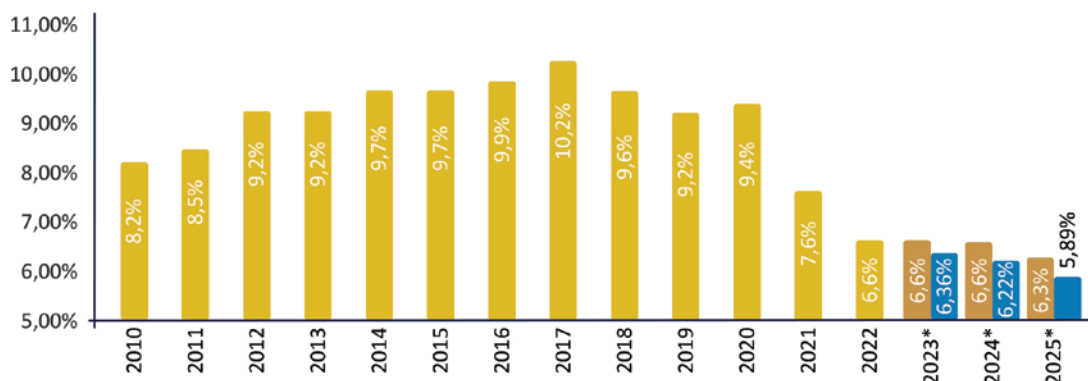

Rysunek 53. Nominalna wartość kapitałów własnych sektora bankowego w scenariuszu referencyjnym i szokowym

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

W okresie 2022–2025 kapitały własne będą nominalnie średniorocznie wzrastały o 5,25%–7,76% (realnie będą ulegać obniżeniu). Będą one wzrastały wolniej niż nominalne PKB. Wzrost kapitałów własnych banków nie

będzie wystarczający do sfinansowania potrzeb rozwijającej się gospodarki. W rezultacie poziom kapitałów własnych sektora bankowego w 2025 r. może stanowić od 5,89 do 6,27% PKB Polski.

Rysunek 54. Kapitały własne sektora bankowego w relacji do PKB w latach 2010–2022 wraz z prognozą na lata 2023–2025 w scenariuszu referencyjnym i szokowym

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Na potrzeby oszacowania potrzeb związanych z wymaganą skalą finansowania dla polskiej gospodarki przyjęto założenia bazujące na wybranych danych GUS i Eurostatu oraz szacunków na podstawie danych KNF:

- W latach 2011 – 2021 średni roczny wzrost portfela kredytów dla sektora niefinansowego wynosił 45 mld zł. Oznacza to, że w kolejnych latach (2023–2025) ten standardowy wzrost wartości portfela jest traktowany jako wymagany;
- W 2022 r. stopa nakładów na środki trwałe w relacji do PKB w Polsce wyniosła 16,8%;
- W 2022 r. stopa nakładów na środki trwałe w relacji do PKB w UE-27 wyniosła 22,7%;
- Luka pomiędzy skalą nakładów w Polsce i w UE-27 wynosi 5,90%;
- Przyjęto łagodne założenie, że kredytowanie ww. niedoboru przez sektor bankowy zostanie zrealizowane w 1/3;
- Oznacza to, że sektor bankowy będzie musiał dostarczyć dodatkowe finansowanie w kwocie:
 - 68,35 mld zł w 2023 r.;
 - 73,77 mld zł w 2024 r.;
 - 78,72 mld zł w 2025 r.;

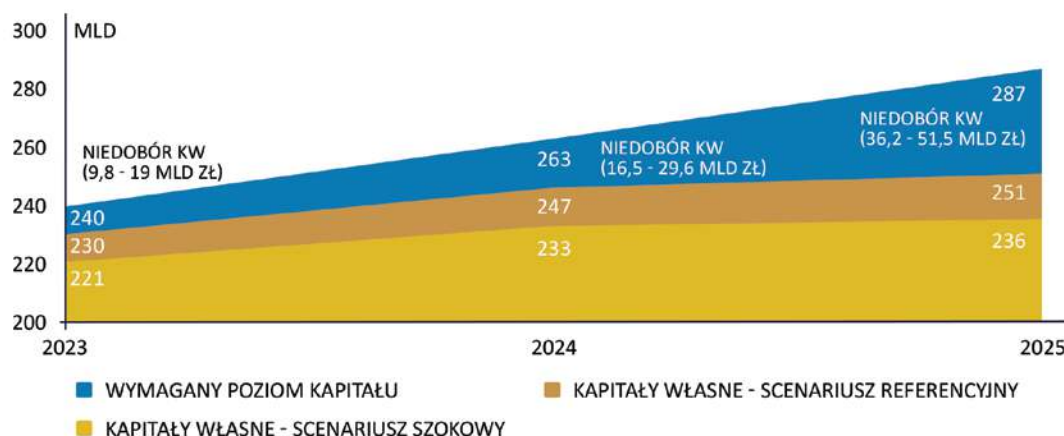
Na podstawie przyjętych założeń i dokonanych prognoz stwierdzono, że kapitały własne sektora bankowego powinny pozwolić mu na sfinansowanie portfela kredytów dla sektora niefinansowego na poziomie:

- 1.230,28 mld zł w 2023 r.;
- 1.349,05 mld zł w 2024 r.;
- 1.472,77 mld zł w 2025 r.

Korzystając z długookresowej średniej wartości mnożnika kredytów dla sektora niefinansowego w relacji do kapitałów własnych sektora bankowego oszacowano wymagany (dla sfinansowania ww. potrzeb) poziom kapitałów własnych w horyzoncie prognozy:

- 239,94 mld zł w 2023 r.;
- 263,10 mld zł w 2024 r.;
- 287,23 mld zł w 2025 r.

Reasumując, wyniki finansowe netto wypracowane przez sektor bankowy w latach 2023–2025 nie pozwolą na zbudowanie kapitałów własnych na poziomie adekwatnym dla potrzeb gospodarki. Skumulowany **niedobór kapitałów własnych banków w latach 2023–2025 wyniesie od 36,2 do 51,5 mld zł.**

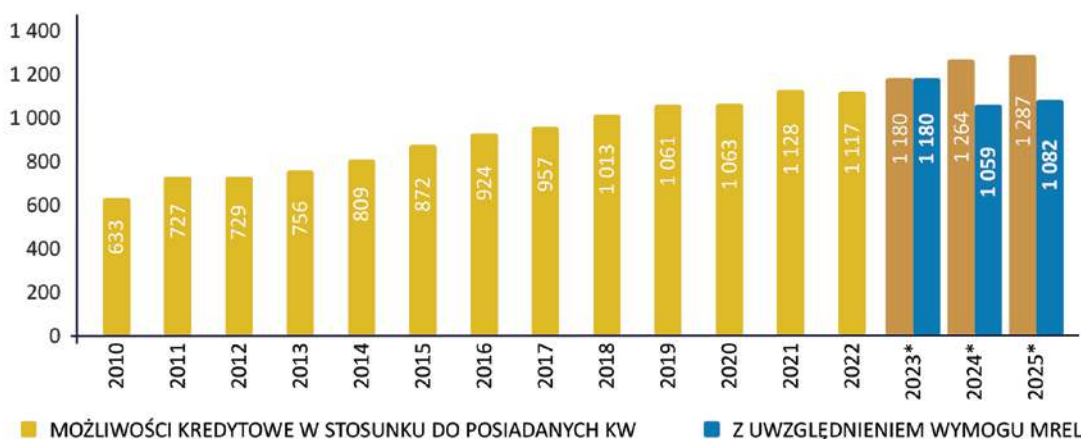

Rysunek 55. Kapitały własne sektora bankowego – wariant wymagany dla sfinansowania potrzeb gospodarki versus scenariusz referencyjny i scenariusz szokowy

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Zgodnie z przyjętymi założeniami, negatywnie na zdolność sektora bankowego do finansowania gospodarki wpłynie również zwiększony wymóg MREL (od 2024 r.). W zależności od przyjętego scenariusza,

możliwości kredytowania sektora niefinansowego po dodatkowym uwzględnieniu wymogu MREL spadną o 3,1% – 10,1% w stosunku do poziomu z końca 2022 r.

Rysunek 56. Możliwości kredytowe względem sektora niefinansowego w latach 2010–2022 wraz z prognozą na lata 2023–2025 – scenariusz referencyjny

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

W przypadku materializacji scenariusza referencyjnego, podaż kredytów na koniec 2025 r. wyniesie 1.082,3 mld zł i będzie niższa od wymaganego poziomu o ponad 26,5%, tj. o 390,5 mld zł (rys. 56).

W przypadku materializacji scenariusza szokowego, podaż kredytów na koniec 2025 r. wyniesie 1.003,7 mld zł i będzie niższa od wymaganego poziomu o ponad 31,8%, tj. o 469,1 mld zł (rys. 57).

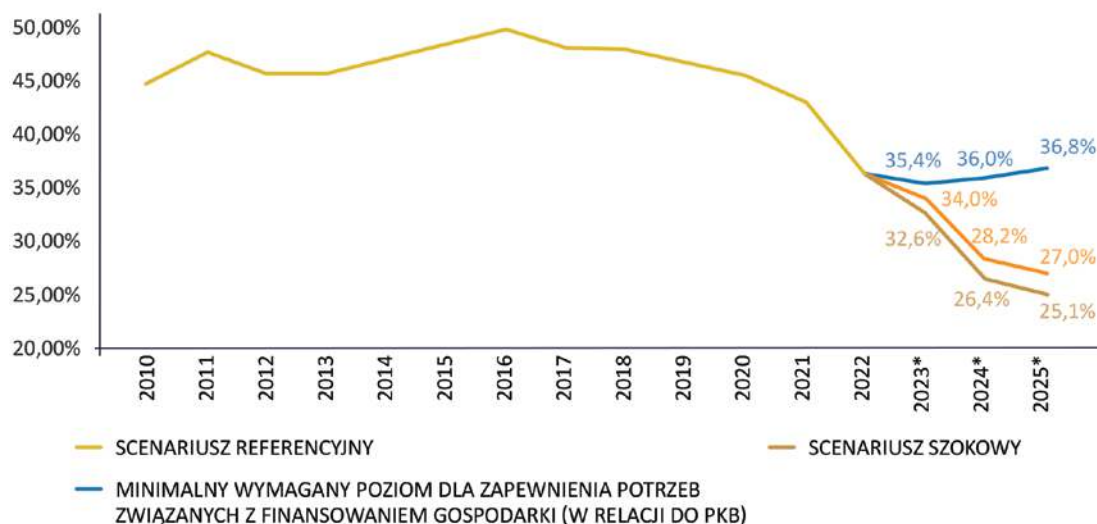
Po uwzględnieniu wzrostu wymogu MREL realne możliwości kredytowe (do PKB) pozostaną gorsze

niż w 2010 r., przy czym w scenariuszu szokowym spadek możliwości kredytowych będzie znacznie silniejszy. Zgodnie z dokonanymi oszacowaniami, poziom kredytów dla sektora niefinansowego gwarantujący właściwą podaż finansowania, adekwatną do potrzeb gospodarki powinien wynosić 36,8% w stosunku do PKB z 2025 r. Wedle dokonanych szacunków poziom ten nie zostanie osiągnięty. Przewidywany poziom podaży kredytów dla sektora niefinansowego w relacji do PKB będzie równy w 2025 r. od 25,08% (scenariusz szokowy) do 27,04% (scenariusz referencyjny).

Rysunek 57. Możliwości kredytowe względem sektora niefinansowego w latach 2010–2022 wraz z prognozą na lata 2023–2025 – scenariusz szokowy

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

Rysunek 58. Realny poziom kredytowania sektora niefinansowego w latach 2010–2022 wraz z prognozą na lata 2023–2025 z uwzględnieniem wzrostu wymogu MREL – scenariusz referencyjny i scenariusz szokowy

Źródło: Obliczenia własne, ZBiA, ZBP, czerwiec 2023

4.4. Kluczowe informacje z przeprowadzonej symulacji

Przeprowadzona symulacja pozwoliła na oszacowanie parametrów istotnych dla sektora bankowego, jego kapitałów, ale również całej gospodarki wymagającej zintensyfikowania działalności inwestycyjnej:

- **32,06–47,39 mld zł** – skumulowany poziom prognozowanego WFN w latach 2023–2025;
- **10,69–15,80 mld zł** – przeciętny średnioroczny WFN w latach 2023–2025;

- **287,23 mld zł** – wymagany poziom kapitałów własnych do końca 2025 r.:

- **235,75–251,08 mld zł** – przewidywany poziom KW sektora bankowego na koniec 2025 r.
- **36,2–51,5 mld zł** – luka w kapitałach własnych umożliwiających finansowanie potrzeb gospodarki adekwatnie do jej potrzeb
- **5,89–6,27%** udziału w PKB – realny przewidywany poziom KW w relacji do wielkości gospodarki w 2025 r. (**wobec 9,4% na koniec 2020 r.**)

- **3,1–10,1%** – skumulowany w latach 2023–2025 spadek możliwości kredytowania sektora niefinansowego przez banki z uwzględnieniem MREL;
- **1.472 mld zł** – wymagana skala kredytowania sektora niefinansowego umożliwiająca dostosowanie do potrzeb gospodarki:
 - **1.004–1.082 mld zł** – skala przewidywanego poziomu kredytowania sektora niefinansowego w 2025 r. z uwzględnieniem wymogu MREL
 - **390,5–469,1 mld zł** – przewidywana wysokość luki w finansowaniu potrzeb sektora niefinansowego z uwzględnieniem wymogu MREL
 - **25,1–27,0%** – przewidywany poziom kredytów dla sektora niefinansowego w 2025 r. w relacji do PKB (**wobec 49,7% w 2016 r. i 36,3% w 2022 r.**).
- 4. Przeprowadzone symulacje w zakresie wyniku finansowego netto potęgują ww. zagrożenie wskazując, że poziom WFN w latach 2023–2025 może nie być wystarczający dla osiągnięcia kapitałów własnych na poziomie adekwatnym do sfinansowania potrzeb polskiej gospodarki.
- 5. Wymagane jest zwrócenie szczególnej uwagi na stabilność zmian poziomu kapitału własnego oraz wyników finansowych netto. W obecnych warunkach wprowadzanie ad hoc kolejnych obciążeń o charakterze podatkowym i/lub parapodatkowym powoduje wzrost ryzyka stabilności dla całego sektora bankowego.
- 6. Gwałtowne zmiany powodowane zmiennością rentowności obligacji SP powodują istotne wahania w poziomie kapitałów własnych. Zasadne byłoby dostosowanie relacji pomiędzy instrumentami dłużnymi znajdującymi się w aktywach banków do takiego poziomu kapitałów własnych banków, aby zmniejszyć wrażliwość kapitałów banków na wahania rentowności obligacji SP. W tym kontekście rekomendowany jest powrót wartości mnożnika instrumentów dłużnych w relacji do kapitałów własnych do czasów sprzed pandemii COVID-19.
- 7. Z perspektywy bezpieczeństwa sektora bankowego i stabilnego rozwoju polskiej gospodarki zasadne jest zwiększenie proporcji ugód zawieranych między bankami a kredytobiorcami walutowymi, przy jednoczesnym zmniejszeniu odsetka klientów, którzy zdecydują się na spory sądowe. Rozwiązanie to, pomijając już fakt, że jest sprawiedliwe w stosunku do innych kredytobiorców, pozwoli na zmniejszenie uszczerbku kapitałów własnych banków.
- 8. Po unieważnieniu umów kredytowych, dokonując zwrotu kapitału pożyczonego przez klienta, należy pamiętać o waloryzacji tego kapitału na skutek zmiany wartości pieniądza w czasie.

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzona analiza sytuacji sektora bankowego w trakcie pierwszych czterech miesięcy 2023 r. pokazała, że:

1. Sektor bankowy w Polsce systematycznie kurczy się, o czym świadczy malejący poziom aktywów, kapitałów własnych czy też kredytów dla sektora niefinansowego w relacji do PKB.
2. Istotnym zagrożeniem dla sektora bankowego, jego klientów, ale również dla całej gospodarki jest ryzyko niewystarczającej podaży kredytów.
3. Owa niewystarczająca podaż kredytów może być spowodowana niewystarczającym poziomem kapitałów własnych.

Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem czynników makroekonomicznych oraz zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych (I kwartał 2023 r.)

dr hab. Czesław Lipiński
dr Wojciech Zatoń

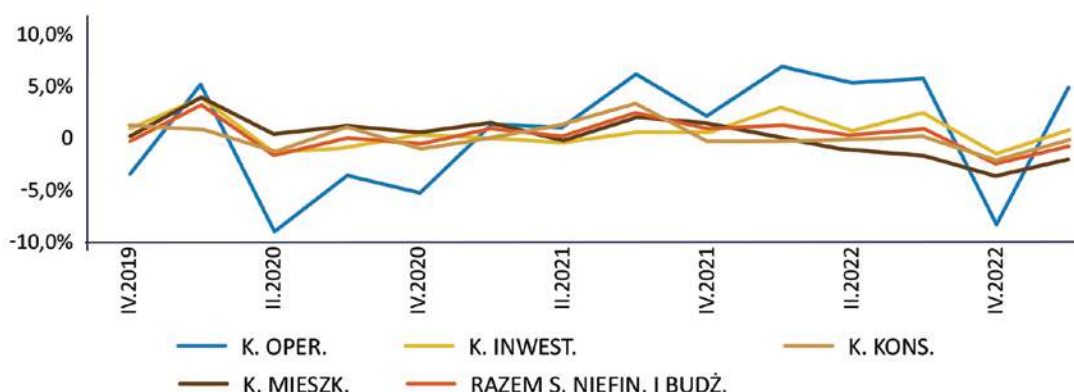

**Należności
z tytułu
kredytów –
nadal
w trendzie
zniżkowym**

1. Sektor bankowy I kwartał 2023 r. – w skrócie

Zagregowane dane finansowe sektora bankowego za I kwartał 2023 r., opublikowane przez UKNF i NBP, pokazują, że mimo pogarszającej się sytuacji makroekonomicznej wyniki finansowe sektora bankowego są znacząco lepsze w porównaniu z analogicznymi wynikami za I kw. roku 2022 – przyczyniło się do tego przede wszystkim funkcjonowanie w warunkach wyższych stóp procentowych.

Należności od sektora niefinansowego i samorządowego, które na koniec grudnia 2022 r. obniżyły się względem stanu na koniec grudnia 2021 r. o 0,1%, pogłębiły spadek o dalsze 0,8% w skali I kwartału 2023 r. Była to wypadkowa wzrostu wolumenu kredytów brutto w segmencie przedsiębiorstw (odbudowa popytu na kredyty operacyjne: +4,7% k/k, kredyty inwestycyjne: niewielki wzrost o +0,7% k/k) oraz dalszego spadku w segmencie gospodarstw domowych (kredyty konsumpcyjne: -0,2% k/k, kredyty: -2,0% k/k).

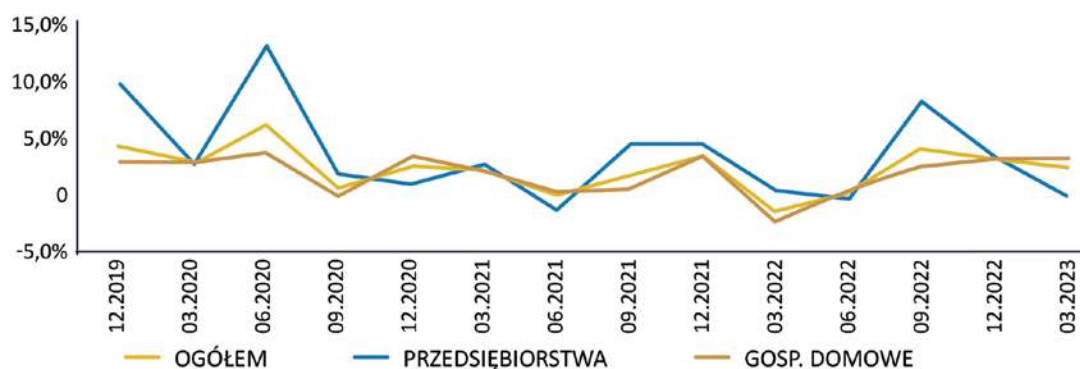

Rysunek 1. Dynamika należności od sektora niefinansowego i samorządowego (k/k)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UKNF

**Depozyty –
istotne zmiany
w strukturze**

Wzrost wolumenu depozytów w I kw. 2023 r. pozostawał umiarkowany w przypadku depozytów gospodarstw domowych, natomiast wyraźnie zwolnił w przypadku depozytów przedsiębiorstw. W konfrontacji z dynamicznym przyrostem kredytów operacyjnych przedsiębiorstw może to świadczyć o pewnym pogorszeniu się bieżącej sytuacji finansowej tego sektora i rysującym się zagrożeniu dla płynności i zdolności kredytowej.

Rysunek 2. Dynamika depozytów podmiotów niefinansowych (k/k)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UKNF

2. Sektor bankowy I kwartał 2023 r. – w skrócie – porównanie z I kw. 2022 r.

Przychody odsetkowe

W następstwie wzrostu stóp procentowych przychody odsetkowe (41,3 mld zł) podwoiły się w porównaniu z I kwartałem 2022 r., pomimo spadku wolumenu należności kredytowych.

Koszty odsetkowe

Osiągnęły poziom 17,9 mld zł (+380%), co stanowi łączny efekt niskiej bazy statystycznej w przypadku stóp procentowych, ale także wzrostu wolumenu zobowiązań i wzrostowego trendu udziału środków terminowych w depozytach klientów.

Wynik odsetkowy

Solidny wzrost do 23,5 mld zł (+39%).

Wynik z tytułu opłat i prowizji

Niewielkie obniżenie (o 1,9%) do kwoty 4,6 mld zł, wynikające w znacznej mierze z obniżonego popytu na nowe kredyty.

Wynik z tytułu oczekiwanych strat kredytowych

Osiągnął poziom 1,8 mld zł, zbliżony do obserwowanego w I kw. 2022 r. (+3%), pomimo gorszej sytuacji makroekonomicznej.

W porównaniu z grudniem 2022 r. wzrosła zarówno wartość należności w fazie 2 (ze 123,8 do 125,7 mld zł), jak i w fazie 3 (z 64,0 do 64,7 mld zł), co pociągnęło za sobą wzrost wskaźnika NPL do poziomu 5,47%.

Koszty działania

Wobec braku danych o obciążeniu podatkiem bankowym, można jedynie oszacować, że „czyste” koszty prowadzenia działalności banków (osobowe, rzeczowe i amortyzacja) za I kw. 2023 r. okazały się wyższe o 22,5%, co można wyjaśnić przez inflacyjny wzrost kosztów eksploatacyjnych (wzrost płac, cen nośników energii, usług zewnętrznych etc.). Natomiast w przypadku kosztów regulacyjnych szacowany jest spadek o 21,8% jako rezultat niższych składek na BFG (wyłącznie składki na fundusz restrukturyzacyjny banków) oraz niższe oszacowanie podatku bankowego wobec zmniejszającego się wolumenu należności kredytowych.

Koszty wakacji kredytowych

Zagregowany rachunek zysków i strat sektora bankowego pokazuje dodatni efekt odwrócenia części strat spowodowanych wakacjami kredytowymi na sumę 301 mln zł.

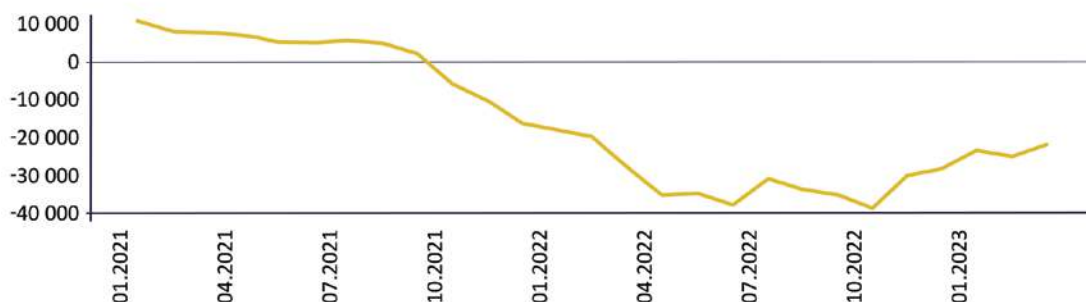
Koszty ryzyka prawnego

Pięć banków giełdowych (PKO BP, mBank, Millennium, Santander Bank Polska i BNP Paribas Bank Polska) poniosło koszty ryzyka prawnego związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi w wysokości 3,3 mld zł w I kwartale 2023 r. i był to jeden z kwartałów z najwyższymi kosztami w tym obszarze.

**Zysk
i rentowność****Fundusze
własne****Sektor bankowy
I kwartał 2023 r. – w skrócie
– porównanie z I kw. 2022 r.**

Znacząco wyższy wynik odsetkowy skutecznie skompensował wzrost wymienionych wyżej pozycji kosztowych. W efekcie wynik netto za I kwartał 2023 r. (8,8 mld zł) był o 42,4% wyższy w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku. W związku z tym stopa zwrotu z kapitału (ROE) wzrosła o 3,4 punktu procentowego, osiągając poziom 16,5%, zaś stopa zwrotu z aktywów (ROA) o 0,3 punktu procentowego, do poziomu 1,25%.

Kapitał bilansowy zwiększył się z poziomu 191,5 mld zł na koniec grudnia 2022 r. do 213,8 mld zł na koniec marca b.r. (+12,7% r/r, +11,7% w porównaniu z IV kwartałem 2022 r.). Wobec stabilizacji stóp procentowych przestała się pogłębiać erozja funduszy własnych, spowodowana przez negatywne skutki wyceny obligacji SP. Kapitał z aktualizacji wyceny, kumulujący straty wynikające z wyceny obligacji, osiągnął minimum w listopadzie 2022 r., odbudowując się do końca marca 2023 r. o kwotę 17 mld zł. Kapitał bilansowy zwiększył się z poziomu 184,0 mld zł na koniec września 2022 r. do 191,5 mld zł na koniec grudnia, ale i tak pozostawał o 1,1% poniżej poziomu obserwowanego na koniec 2021 r. (193,6 mld zł). Natomiast kapitał regulacyjny na koniec roku 2022 (229,1 mld zł) był o 5,1% wyższy w porównaniu z rokiem poprzednim.

Rys. 3. Kapitał z aktualizacji wyceny (mln zł)

Źródło: UKNF

Poziom kapitału regulacyjnego, uwzględnianego w wymogach adekwatności kapitałowej, który na koniec roku 2022 wynosił 217,7 mld zł, wzrósł w I kwartale 2023 r. do kwoty 224,3 mld zł (+3,0% k/k).

Szczegółowe wyniki 2022 r. i pierwszego kwartału 2023 r. omawianych powyżej zmien-nych zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Dane sektora bankowego w okresie 2021–2023 (I kw.)

Zmienna (mln zł)	12'2021	03'2022	12'2022	03'2023	Zmiana r/r 2022/2021	Zmiana 2023q1/ 2022q1	Zmiana 2023q1/ 2022q4
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego	1 335 291,0	1 351 212,4	1 334 607,8	1 324 555,7	-0,1%	-2,0%	-0,8%
w tym: kredyty operacyjne dla przedsiębiorstw	195 179,4	208 612,6	214 010,3	224 063,7	9,6%	7,4%	4,7%
kredyty inwestycyjne dla przedsiębiorstw	165 408,0	170 111,4	172 817,2	174 012,0	4,5%	2,3%	0,7%
kredyty konsumpcyjne	186 641,7	185 789,8	182 382,4	182 027,3	-2,3%	-2,0%	-0,2%
kredyty mieszkaniowe	600 663,8	600 267,7	563 074,3	551 652,3	-6,3%	-8,1%	-2,0%
Przychody z tytułu odsetek	51 093,3	20 607,1	119 352,0	41 338,3	133,6%	100,6%	10,6%
Koszty z tytułu odsetek	4 485,7	3 718,5	43 322,6	17 856,2	865,8%	380,2%	10,8%
Wynik z tytułu odsetek	46 607,5	16 888,6	76 029,4	23 482,1	63,1%	39,0%	10,4%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	17 158,8	4 727,4	18 456,4	4 635,4	7,6%	-1,9%	5,9%
Koszty działania	40 096,9	12 203,4	49 806,2	13 382,7	24,2%	9,7%	14,7%
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	7 149,1	1 723,8	8 941,0	1 775,2	25,1%	3,0%	-7,8%
Rezerwy – w tym zwiększenie kosztów ryzyka prawnego	8 317,4	542,2	6 546,5	1 131,4	-21,3%	108,7%	-348,9%
Zysk/strata z tytułu modyfikacji			-7 035,2	301,4			-76,5%
Zysk / strata netto	5 977,3	6 199,4	12 481,6	8 825,7	108,8%	42,4%	27,1%
Aktywa	2 572 942,1	2 630 028,2	2 741 088,9	2 818 492,7	6,5%	7,2%	2,8%
Zobowiązania	2 354 985,8	2 419 770,7	2 523 423,7	2 575 464,3	7,2%	6,4%	2,1%
Fundusze własne (bilansowe)	193 645,9	189 710,8	191 520,3	213 837,1	-1,1%	12,7%	11,7%
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 133 726,0	1 135 954,8	1 117 955,7	1 150 670,7	-1,4%	1,3%	2,9%
Fundusze własne (CRR)	217 956,3	210 257,5	217 665,1	243 028,4	-0,1%	15,6%	11,7%
Współczynnik TCR	19,22%	18,51%	19,47%	21,12%	0,25 p.p.	2,61 p.p.	1,65 p.p.
ROE	3,09%	13,07%	6,52%	16,51%	3,43 p.p.	3,44 p.p.	9,99 p.p.
ROA	0,23%	0,94%	0,46%	1,25%	0,22 p.p.	0,31 p.p.	0,80 p.p.

Źródło: UKNF, obliczenia własne.

**Nadal
aktualne:**

Czynniki zewewnętrzne

- wojna w Ukrainie
- sankcje wobec Rosji
- inflacja i stopy procentowe
- wahania cen surowców
- negatywny wpływ dużych wzrostów stóp procentowych na wycenę aktywów

Czynniki wewnętrzne

- spowolnienie gospodarcze
- wyraźne osłabienie popytu konsumpcyjnego
- inflacja i stopy procentowe
- osłabienie popytu na kredyty
- brak środków z KPO
- rozstrzygnięcia sądowe i TSUE w sprawie kredytów frankowych – zmiany legislacyjne proponowane przez KNF?
- możliwe przedłużenie wakacji kredytowych

3. Sektor bankowy Prognoza na 2023 r.

Trzy scenariusze

- Bazowy (kontynuacja obserwowanych trendów),
- Alt1 (pesymistyczny – system bankowy funkcjonuje w warunkach stagflacji – spadku PKB i utrzymującej się na wysokim poziomie inflacji),
- Alt2 (optymistyczny – z przełamaniem niektórych negatywnych trendów).

Założenia makroekonomiczne

Tabela 2. Założenia makroekonomiczne

Zmienna	2022 r.	Prognoza 2023 r.		
		Bazowy	Alt1	Alt2
Dynamika PKB w cenach stałych niewyrównana sezonowo (r/r)	4,90%	0,60%	-1,10%	1,60%
CPI – średnia w roku	15,10%	12,30%	13,30%	11,90%
CPI – koniec roku	16,60%	8,00%	10,30%	6,50%
Stopa bezrobocia rejestr. – średnia w roku	5,40%	5,50%	5,60%	5,40%
Stopa referencyjna – koniec roku	6,75%	6,50%	6,75%	6,25%
WIBOR3M – koniec roku	7,02%	6,70%	6,90%	6,45%

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

PKB

Dynamika PKB w 2022 r. wyniosła 4,9% r/r, pozostając jednak w trendzie spadkowym w przypadku danych kwartalnych (2,3% r/r w IV kwartale 2022, -0,3% r/r w I kwartale 2023 r.). Niewielka ujemna dynamika przewidywana jest także w II kwartale b.r.

W I kwartale 2023 r. kontynuowany był także spadek spożycia indywidualnego (o 2,0% r/r) i spożycia publicznego (o 0,5% r/r). Dodatnią dynamiką charakteryzowały się natomiast nakłady inwestycyjne (+5,5% r/r) i eksport (+3,2% r/r), co pozwala na pewien optymizm w zakresie sytuacji makroekonomicznej w drugiej połowie roku. W związku z tym w poszczególnych wariantach prognozy zakładamy:

- Scenariusz bazowy – symboliczny wzrost realnego PKB (+0,6% r/r) w porównaniu do 2022 r.
- Scenariusz Alt1 – spadek PKB nie powinien być większy niż 2,1% r/r.
- Scenariusz Alt2 – wzrost PKB może sięgnąć 1,6% r/r.

Stopa bezrobocia

- brak istotnych zmian w stosunku do 2022 r.

Stopa referencyjna NBP

- kluczowe zachowanie inflacji
- bardzo małe prawdopodobieństwo podwyżek
- stopa bez zmian (6,75%) w scenariuszu Alt1
- niewielkie obniżki w końcu 2023 r. prognozowane w scenariuszu bazowym (-25 pb) i Alt 2 (-50 pb)

Stopa WIBOR3M

- najbardziej reprezentatywna dla przychodów odsetkowych z kredytów
- prognozowane niewielkie zmiany, zgodnie z trendem inflacji i oczekiwaniami dotyczącymi stopy referencyjnej

Sektor bankowy Prognoza na 2023 r. (1)

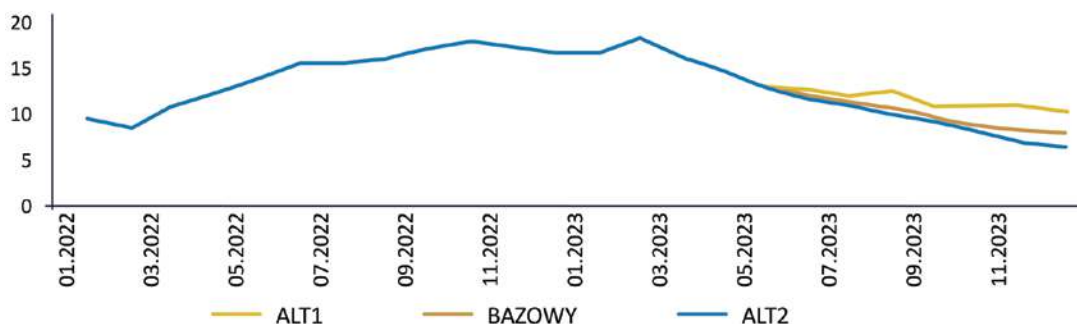
Założenia makroekonomiczne

Wskaźnik inflacji

Słabsza presja kosztowa w przedsiębiorstwach (wspierana przez spadki cen surowców, zwłaszcza energetycznych) przy obniżającym się popycie konsumenckim, pociąga za sobą zmniejszenie presji inflacyjnej, wskazując na znaczne prawdopodobieństwo kontynuacji malejącego trendu inflacji w kolejnych miesiącach.

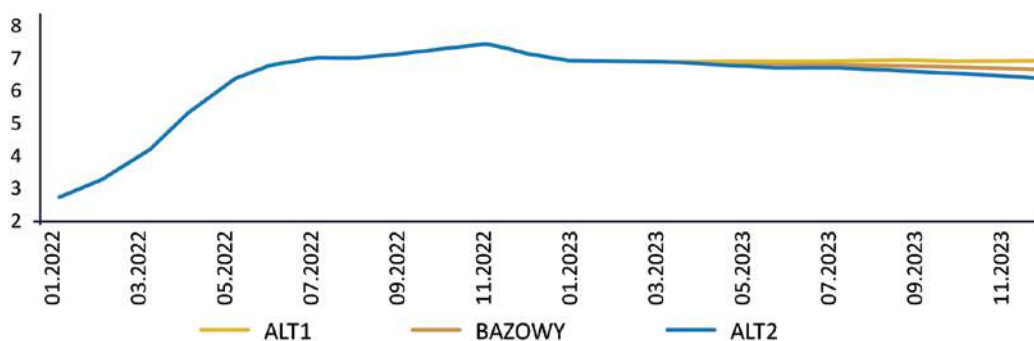
Wskaźnik inflacji osiągnie szczyt w lutym 2023 r. na poziomie 18,4% i zacznie maleć do grudnia br.:

- w scenariuszu bazowym do poziomu 8,0%
- w scenariuszu Alt2, tempo szybsze, do poziomu 6,5%
- w scenariuszu Alt1, tempo spadku wolne, do poziomu nadal dwucyfrowego 10,3%

Rysunek 4. Wskaźnik inflacji r/r (%)

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

Rysunek 5. Stopa WIBOR3M (%)

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

Scenariusz bazowy

- wzrost łącznego wolumenu o 1,5% r/r
- bardziej znaczący wzrost w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw, niewielki wzrost kredytów mieszkaniowych, stabilizacja w przypadku kredytów konsumpcyjnych

Scenariusz Alt1

- stabilizacja łącznego wolumenu należności kredytowych
- wzrost w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw
- kontynuacja trendu spadkowego kredytów dla gospodarstw domowych

Scenariusz Alt2

- odbudowa popytu na kredyty, wzrost wolumenu we wszystkich segmentach łącznie o 3,5%

Straty kredytowe

- umiarkowany wzrost szacunku oczekiwanych strat kredytowych w modelach ryzyka w I poł. 2023 r.
- oczekiwanie poprawy sytuacji gospodarczej w II połowie 2023 r. wpłynie na spadek kosztów ryzyka pod koniec roku

**Sektor bankowy
Prognoza na 2023 r. (1)****Pozostałe założenia****Rynek kredytowy**

Według danych na koniec marca 2023 r. nadal widoczne jest wyraźne osłabienie sprzedaży kredytów bankowych w sektorze gospodarstw domowych, wynikające ze zmniejszenia się popytu i ze zmiany polityki kredytowej banków polegającej na zaostrzeniu kryteriów oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

Niepewna sytuacja makroekonomiczna jest także przyczyną niskiej dynamiki kredytów inwestycyjnych przedsiębiorstw, natomiast utrzymuje się w tym segmencie klientów popyt na kredyty operacyjne.

Tabela 3. Dynamika należności z tytułu kredytów 2023Q1 r. i prognoza na 2023 r.

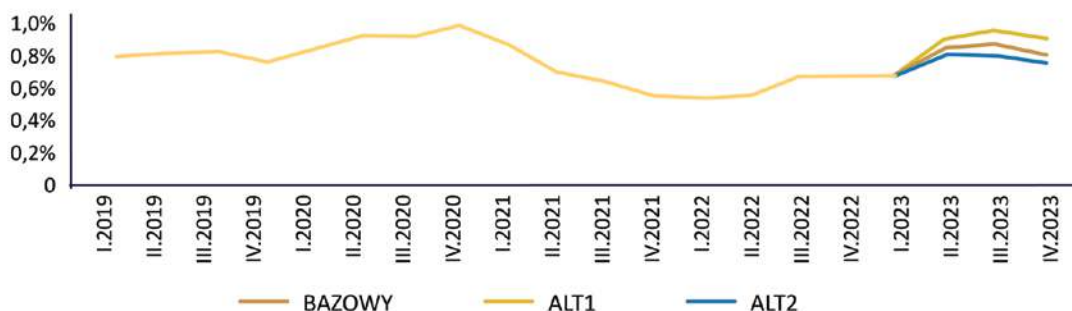
Zmienna	2023Q1/ 2022Q4	Scenariusz bazowy 2023	Scenariusz Alt1 2023	Scenariusz Alt2 2023
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – dynamika	-0,8%	1,5%	0,0%	3,5%
w tym: kredyty operacyjne (przedsi.)	4,7%	7,0%	6,0%	9,0%
kredyty inwestycyjne (przedsi.)	0,7%	3,0%	2,0%	6,0%
kredyty konsumpcyjne	-0,2%	0,0%	-1,0%	1,0%
kredyty mieszkaniowe	-2,0%	1,0%	-1,0%	3,0%

Źródło: opracowanie własne.

Bardzo prawdopodobne jest wyraźne odbicie na rynku kredytów mieszkaniowych w II połowie 2023 r. po głębokiej zapaści, związanej z uruchomieniem programu Bezpieczny Kredyt 2%.

Odpisy na straty kredytowe

Pomimo stosunkowo niskich kosztów ryzyka kredytowego w sektorze w I kw. 2023 r. zakładamy ich wzrost w kolejnych kwartałach (do 0,85%–0,90% w IV kw. 2023 r.), ale mniejszą dynamiką w stosunku do zakładanej wcześniej.

Rysunek 6. Koszty ryzyka w sektorze bankowym – dane rzeczywiste i prognoza

Źródło: Obliczenia własne

Stopa odsetkowa aktywów

- wzrost z 4,46% w 2022 r. do 5,75%–5,80% w 2023 r.
- po maksymalnych poziomach na początku 2023 r. powolny spadek zgodny ze zmianami stóp procentowych

Stopa odsetkowa zobowiązań

- wzrost z 1,76% w 2022 r. do 2,63%–2,70% w 2023 r.
- po maksymalnych poziomach na początku 2023 r. spadek zgodny z malejącą inflacją i rosnącymi oczekiwaniami spadku stóp procentowych

Stopa prowizji

- bez większych zmian, obserwowane dążenie do zwiększenia stawek przychodów z opłat i prowizji poprzez zmiany cenników jest konfrontowane ze spadkiem przychodów wynikającym z mniejszej aktywności w zakresie sprzedaży nowych kredytów

Sektor bankowy Prognoza na 2023 r. (1)

Koszty administracyjne

- W obszarze kosztów działania wzrost proporcjonalny do prognozowanego średniorocznego wskaźnika inflacji z 42,9 mld zł w 2022 r. do 47–48 mld zł za rok 2023.
- Obciążenie podatkiem bankowym stosownie do zmian wolumenu aktywów objętych podatkiem, przy założeniu stałości proporcji tych aktywów do sumy bilansowej, koszt 5,2–5,4 mld zł.
- Obciążenie składkami na BFG obejmuje w roku 2023 wyłącznie wniesienie w I kwartale składek na fundusz restrukturyzacyjny banków – 1,455 mld zł, zgodnie z ogłoszoną decyzją Rady BFG. Wnoszenie składek na fundusz gwarancyjny banków zostało wstrzymane w wyniku decyzji podjętej w IV kwartale 2022 r. o obniżeniu docelowego poziomu zabezpieczenia gwarantowanych depozytów do 1,6%.

Koszty wakacji kredytowych

- Poniesiony koszt w 2022 r. to ok. 12 mld zł.
- Udział wartościowy kredytów objętych wakacjami w potencjalnym wolumenie ok. 70%.
- W I kw. 2023 r. dodatnia korekta rzędu 300 mln zł, możliwe dalsze niewielkie korekty (+/-) – zakładamy zerowe saldo na koniec roku w wariantach bazowym i Alt2.
- W wariantach Alt1, zakładającym najwolniejszy spadek inflacji i brak obniżek stóp procentowych w 2023 r., zakładamy przedłużenie wakacji na 2024 r., ale w znacznie mniejszym zakresie, zgodnym z zapowiedziami przedstawicieli rządu. Zakładamy więc, że będą to wakacje tylko na jeden rok (2024) i nie będą dotyczyć wszystkich kredytobiorców mających kredyty mieszkaniowe w zł, ale tylko tych mających problemy ze spłatą. W związku z tym **kwota kosztów wakacji kredytowych założonych w wariantach Alt1 jest na poziomie 3 mld zł.**

Konsekwencje orzeczenia TSUE

- konieczność rewizji parametrów modeli ryzyka prawnego
- eliminacja prawdopodobieństwa otrzymania wynagrodzenia za korzystanie przez klienta z udostępnionego przez bank kapitału
- zwiększenie dynamiki napływu nowych pozwów
- zwiększenie prawdopodobieństwa przegrania przez bank sprawy sądowej

Ujęcie kosztów ryzyka praw- nego kredytów „frankowych”

- zmniejszenie wartości bilansowej brutto kredytów w odniesieniu do kredytów aktywnych i programu ugód (MSSF 9)
- tworzenie rezerw dla spłaconych kredytów i tych aktywnych, dla których szacowana zmiana wartości jest wyższa niż wartość bilansowa (MSR 37)

Sektor bankowy Prognoza na 2023 r. (1)

Koszty ryzyka prawnego związanego z walutowymi kredytami mieszkaniowymi

- Wyrok TSUE z dnia 15 czerwca b.r. rozstrzygnął na korzyść kredytobiorców dwie kwestie istotnie wpływające na ponoszone przez banki ryzyko prawne:
 - kredytodawcom nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału,
 - w gestii krajowych sądów pozostaje opcja wstrzymania płatności rat za czas procesu.
- Dla banków to konieczność istotnego zwiększenia rezerw na ryzyko prawne, co oznacza wielomiliardowe koszty rzędu co najmniej 40-50 mld zł (wg oszacowania NBP), ale rozłożone w czasie ze względu na przewlekłość procedur sądowych.
- Zwiększa się prawdopodobieństwo wkroczenia na drogę sądową kredytobiorców, którzy do tej pory tego nie uczynili – oznaczać to będzie jeszcze większe koszty.
- Postępowanie ugodowe jest dla klienta racjonalną alternatywą procesu sądowego, zważywszy na znacznie krótszy czas postępowania. Z punktu widzenia banku całkowity koszt z tytułu zawarcia ugody będzie teraz, po orzeczeniu TSUE, musiał być bardziej zbliżony do kosztu sądowego unieważnienia umowy kredytowej.
- Niewykluczone, choć coraz mniej prawdopodobne, są zmiany legislacyjne proponowane przez KNF, mające na celu ograniczenie negatywnych skutków orzeczenia TSUE dla sektora bankowego.
- Pięć banków giełdowych (PKO BP, mBank, Millennium, Santander Bank Polska i BNP Paribas Bank Polska) poniosło duże koszty ryzyka prawnego związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi w I kwartale 2023 r. Była już wtedy znana niekorzystna dla banków opinia rzecznika generalnego TSUE. Szacujemy, że w całym 2023 roku koszty ryzyka prawnego dotyczące kredytów „frankowych” w całym sektorze wyniosą 15–20 mld zł, czyli ok. dwukrotność kosztów ponoszonych przeciętnie rocznie w ostatnich trzech latach.

Tabela 4. Koszty ryzyka prawnego walutowych kredytów hipotecznych (mln zł)

Dane historyczne*					Prognoza na 2023		
2019	2020	2021	2022	I kw. 2023	Bazowy	Alt1	Alt2
1 094	8 456	7 540	9 523	3 294	15 000	20 000	15 000

* Dla wymienionych wyżej 5 banków

Źródło: sprawozdania finansowe banków i szacunki własne.

W Aneksie do raportu przedstawiono szacunki wyniku sektora bankowego na lata 2024–2025 uwzględniające dalsze ponoszenie kosztu ryzyka prawnego walutowych kredytów hipotecznych w tych latach.

4. Sektor bankowy

Wyniki prognoz scenariuszowych na 2023 r.

Tabela 5. Wyniki prognoz scenariuszowych na rok 2023 na tle rzeczywistych wyników w okresie 2021–2022

	2021 r.	2022 r.	Prognoza 2023 r.		
			Bazowy	Alt 1	Alt 2
Przychody z tytułu odsetek	51 093	119 352	162 037	160 934	163 620
– zmiana r/r	–9,9%	133,6%	35,8%	34,8%	37,1%
Koszty z tytułu odsetek	4 486	43 323	69 759	70 805	69 039
– zmiana r/r	–53,1%	865,8%	61,0%	63,4%	59,4%
Wynik z tytułu odsetek	46 608	76 029	92 277	90 129	94 581
– zmiana r/r	–1,1%	63,1%	21,4%	18,5%	24,4%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	17 159	18 456	18 720	18 325	18 984
– zmiana r/r	15,5%	7,6%	1,4%	–0,7%	2,9%
Koszty działania	40 097	52 981	53 864	54 385	53 758
– zmiana r/r	2,0%	32,1%	1,7%	2,6%	1,5%
Odpisy z tyt. utraty wartości NPL	7 149	8 941	8 973	9 587	8 350
– zmiana r/r	–46,4%	25,1%	0,4%	7,2%	–6,6%
Koszty z tyt. ryzyka prawnego	8 317	6 547	15 000	20 000	15 000
– zmiana r/r	51,3%	–21,3%	129,1%	205,5%	129,1%
Odpisy ogółem	15 466	15 488	23 973	29 587	23 350
– zmiana r/r	–17,9%	0,1%	54,8%	91,0%	50,8%
Zysk/strata z tytułu modyfikacji*		–7 035	0	–3 000	0
– zmiana r/r			–100,0%	–57,4%	–100,0%
Zysk / strata netto	5 977	12 482	24 787	14 612	26 791
– zmiana r/r		108,8%	98,6%	17,1%	114,6%
ROE	3,09%	6,52%	11,24%	6,64%	12,13%
– zmiana r/r	3,2 p.p.	3,4 p.p.	4,7 p.p.	0,1 p.p.	5,6 p.p.
ROA	0,23%	0,46%	0,86%	0,52%	0,90%
– zmiana r/r	0,2 p.p.	0,2 p.p.	0,4 p.p.	0,1 p.p.	0,4 p.p.
Kredyty dla przedsiębiorstw i kl. indywidualnych	1 147 893	1 132 284	1 158 012	1 141 084	1 180 621
– zmiana r/r	5,1%	–1,4%	2,3%	0,8%	4,3%
Aktywa ogółem	2 572 942	2 741 089	2 872 046	2 796 237	2 975 103
– zmiana r/r	9,5%	6,5%	4,8%	2,0%	8,5%
Fundusze własne (bilansowe)	193 646	191 520	220 543	220 191	220 933
– zmiana r/r	–12,0%	–1,1%	15,2%	15,0%	15,4%
Fundusze własne (CRR)	217 956	217 665	231 326	230 957	231 735
– zmiana r/r	–7,1%	–0,1%	6,3%	6,1%	6,5%
TRE	1 133 726	1 117 956	1 174 463	1 157 294	1 197 393
– zmiana r/r	2,1%	–1,4%	5,1%	3,5%	7,1%
TCR	19,22%	19,47%	19,70%	19,96%	19,35%
– zmiana r/r	–1,9 p.p.	0,2 p.p.	0,2 p.p.	0,5 p.p.	–0,1 p.p.

* Dotyczy wakacji kredytowych

Źródło: obliczenia własne

Przychody, koszty, wynik odsetkowy

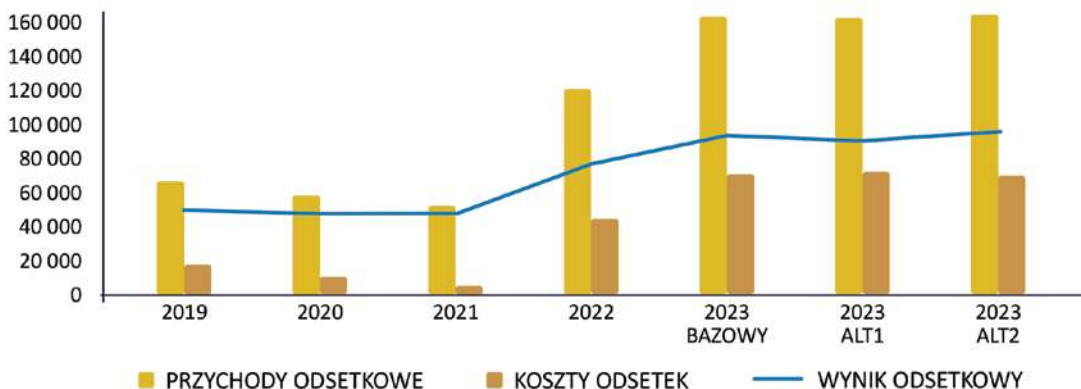
- duża dynamika przychodów, solidne poziomy, największe w Alt2 (efekt dodatniej dynamiki kredytów przeważa nad nieco wyższymi stopami procentowymi w innych scenariuszach)
- znacznie większa dynamika kosztów
- w efekcie dynamika wyniku rzędu 18–24%

Wynik z tytułu opisów na straty kredytowe

- w stosunku do 2022 r.:
- stabilizacja w wariancie bazowym
- niewielki wzrost (+7%) w wariancie pesymistycznym
- spadek o ponad 6% w wariancie optymistycznym

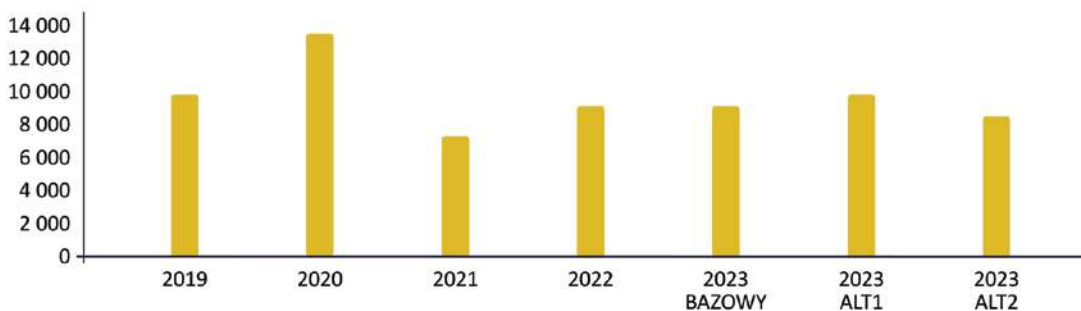
5. Sektor bankowy

Prognoza na 2023 r. (2)

Rysunek 7. Przychody odsetkowe, koszty odsetek i wynik odsetkowy w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r. (mln zł)

Źródło: obliczenia własne

Rysunek 8. Wynik z tytułu oczekiwanych strat kredytowych w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r.

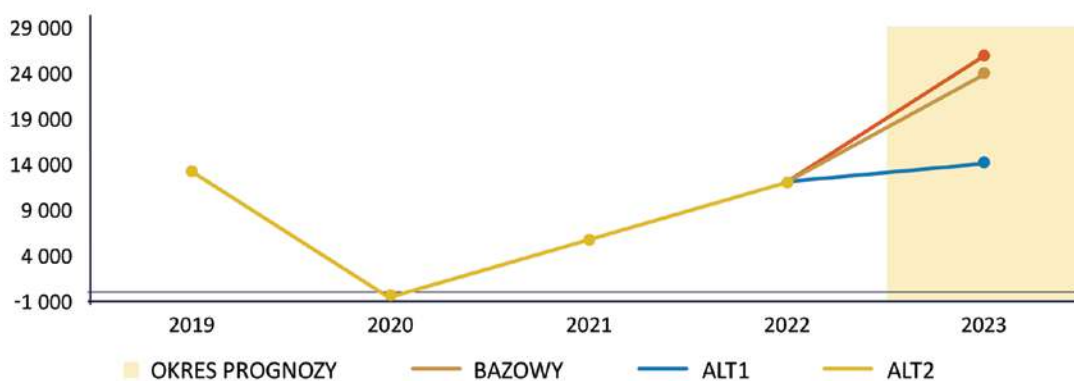
Źródło: obliczenia własne

Zysk i rentowność

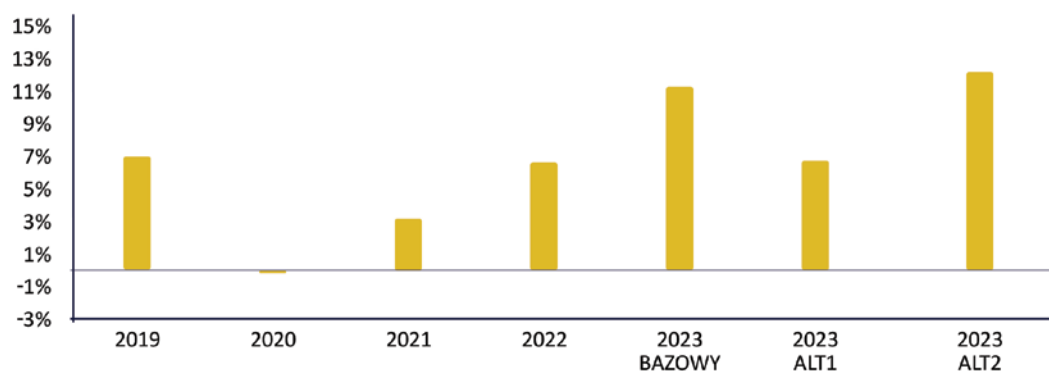
- wyniki nie gorsze niż w 2022 r.
- w scenariuszach bazowym i optymistycznym zysk istotnie większy niż w 2022 r. i większy od czasów sprzed pandemii
- w scenariuszu pesymistycznym wynik tylko nieco wyższy od wyniku 2022 r., zbliżony do poziomu z 2019 r. – wpływ zwiększonych kosztów ryzyka prawnego i nowych wakacji kredytowych
- ROE w scenariuszach bazowym i optymistycznym przekracza 10%

Sektor bankowy Prognoza na 2023 r. (2)

Rysunek 9. Zysk netto sektora bankowego w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r. (mln zł)

Źródło: obliczenia własne

Rysunek 10. ROE sektora bankowego w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r.

Źródło: obliczenia własne

Komentarz

- Wyniki gospodarcze w I kwartale 2023 r. okazały się wyraźnie lepsze od prognoz. Spodziewany spadek konsumpcji został zrekomensowany istotnym wzrostem inwestycji i bardzo dużym wzrostem eksportu netto. Spadek PKB w I kw. wyniósł zaledwie 0,3% r/r. Stopa bezrobocia jest na niższym poziomie niż rok wcześniej. Polska gospodarka ponownie okazuje się odporna na kryzysy. Służy temu również spadek cen surowców i żywności oraz ustabilizowanie wojennej sytuacji w Ukrainie. Pozytywne jest również obserwowane w ostatnich tygodniach zdecydowane umocnienie kursu złotego.

Utrzymanie stóp procentowych od września 2022 r. na niezmiennym, umiarkowanym w obecnych okolicznościach poziomie, ustabilizowało sytuację na rynku kredytowym i pozwala sektorowi bankowemu czerpać z tego korzyści. W związku z powyższym wyniki finansowe sektora bankowego za 2023 r. zapowiadają się pozytywnie:

- utrzymujące się relatywnie wysokie poziomy stóp procentowych zapewniają solidne przychody odsetkowe, kompensujące z nadwyżką wyższe koszty odsetkowe zobowiązań z tytułu depozytów, co w konsekwencji przyniesie znaczącą poprawę wyniku odsetkowego w relacji do 2022 r.;
- chociaż wysoka inflacja pociąga za sobą wzrost kosztów działania banków (koszty osobowe, koszty infrastruktury, koszty usług zewnętrznych), to istotnie niższe w porównaniu z 2022 r. będą obciążenia regulacyjne (brak składek na fundusz gwarancyjny banków i Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, brak dalszych kosztów w ramach System Ochrony Banków Komercyjnych);
- najnowsze dostępne dane miesięczne (do kwietnia b.r.) pokazują stabilizację sytuacji w obszarze ryzyka kredytowego – zarówno w przypadku wolumenu należności w fazie 2 i w fazie 3, jak też w przypadku kosztu odpisów z tytułu utraty wartości należności;
- spodziewany duży koszt ryzyka prawnego związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi istotnie zmniejszy wynik finansowy sektora;
- w scenariuszu pesymistycznym, przy wolno malejącej inflacji i braku obniżek stóp procentowych w 2023 r. dodatkowym obciążeniem dla sektora może być koszt nowych wakacji kredytowych.

Ostatecznie, dzięki wysokiemu wynikowi odsetkowemu, sektor osiągnie zysk netto wynoszący

14 mld – 26 mld zł w zależności od scenariusza. W scenariuszu pesymistycznym będzie to poziom nieco wyższy od wyniku z 2022 r. i zbliżony do poziomu z 2019 r. Wynik w scenariuszu bazowym oznacza podwojenie wyniku z 2022 r. Zarówno w scenariuszu bazowym, jak i optymistycznym ROE przekracza poziom 10%.

- Wobec stabilizacji stóp procentowych oraz upływu terminów do wykupu obligacji skarbowych w portfelach banków, obserwowana jest poprawa sytuacji kapitałowej gwałtownie pogorszonej w 2022 r. przez spadek cen obligacji w wyniku szybkiego wzrostu stóp procentowych. Przewidywane obniżki stóp procentowych powinny wpływać na wzrost wycen obligacji i powodować dalszy wzrost kapitału z tytułu aktualizacji wyceny. Z drugiej strony należy pamiętać, że rosnący dług publiczny i brak perspektyw pozyskania środków z UE na realizację Krajowego Planu Odbudowy mogą sprzyjać wzrostowi ryzyka inwestycyjnego w obligacje skarbowe i tym samym utrzymywać ich ceny na stosunkowo niskich poziomach.
- Adekwatność kapitałowa utrzymywała się dotąd na dość bezpiecznym poziomie, z wyraźną nadwyżką względem minimalnych wymagań CRR, ale wobec konieczności poniesienia znacznych kosztów ryzyka prawnego ten bufor bezpieczeństwa ulega istotnemu zmniejszeniu (zwłaszcza dotyczy to poszczególnych banków, które już teraz nie posiadają nadwyżek kapitału). Doprowadzi to w szczególności do ograniczenia ekspansji akcji kredytowej, z negatywnymi następstwami dla sytuacji finansowej systemu bankowego (dla którego przychody z kredytów są głównym źródłem dochodów), a także dla realnej gospodarki (ograniczając jej zdolności rozwojowe).
- W odniesieniu do kapitałów banków należy również mieć na uwadze, że polski sektor bankowy stoi przed trudnym wyzwaniem: do końca bieżącego roku będzie musiał pozyskać dodatkowe fundusze własne i instrumenty zobowiązań kwalifikowalnych dla celów uporządkowanej restrukturyzacji (MREL) o wartości ok. 30 mld zł. Utrudnienia wynikają z krótkiego czasu na zgromadzenie tych funduszy oraz niesprzyjającej sytuacji rynkowej (wysokiej rentowności instrumentów dłużnych). Z drugiej strony pozyskanie funduszy dla celów uporządkowanej restrukturyzacji, które będą mogły być zaliczone do funduszy własnych (obligacji kapitałowych, które mogłyby być zaliczone do kapitału dodatkowego Tier1, a które banki będą mogły emitować od jesieni 2023 r. oraz obligacji podporządkowanych zaliczanych do kapitału Tier2) poprawi jednocześnie adekwatność kapitałową w świetle dużych kosztów ryzyka prawnego.

6. Porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy poprzedniej

Tabela 6 stanowi formalne porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy przedstawionej w raporcie WIB PAB 4/2023 z kwietnia 2023 r.

Tabela 6. Aktualna prognoza wyników za rok 2023 a poprzednia prognoza

Prognoza wyników za rok 2023 (dane w mln zł)	Prognoza aktualna (Wariant Bazowy)	Prognoza – Raport 4q'2022 (Wariant Bazowy)*	Różnica prognoz	Różnica %
Przychody z tytułu odsetek	162 036,6	149 735,9	12 300,6	8,2%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	35,8%	25,5%		
Koszty z tytułu odsetek	69 759,2	67 019,9	2 739,3	4,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	61,0%	54,7%		
Wynik z tytułu odsetek	92 277,4	82 716,0	9 561,4	11,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	21,4%	8,8%		
Wynik z tytułu opłat i prowizji	18 720,1	18 392,6	327,6	1,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	1,4%	-0,3%		
Koszty działania	53 863,7	54 297,7	-434,0	-0,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	1,7%	2,5%		
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	8 972,9	11 438,4	-2 465,6	-21,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	0,4%	27,9%		
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	15 000,0	7 500,0	7 500,0	100,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	129,1%	14,6%		
Odpisy ogółem	23 972,9	18 938,4	5 034,4	26,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	54,8%	22,3%		
Efekt wakacji kredytowych	0,0	-1 000,0	1 000,0	-100,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	-100,0%	-85,8%		
Zysk / strata netto	24 787,1	17 648,3	7 138,8	40,5%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	98,6%	41,4%		
Aktywa	2 872 045,9	2 741 536,9	130 509,0	4,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	4,8%	0,0%		
ROE	11,24%	8,84%	2,39 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	8,15 p.p.	5,76 p.p.		
ROA	0,86%	0,64%	0,22 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	0,63 p.p.	0,41 p.p.		
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 174 463,2	1 131 731,1	42 732,1	3,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	3,6%	-0,2%		
Fundusze własne	231 326,5	226 618,0	4 708,5	2,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	6,1%	4,0%		
Współczynnik TCR	19,70%	19,71%	-0,01 p.p.	

* Zmiany względem poziomu przewidywanego za rok 2022
Źródło: Obliczenia własne

Podstawowe różnice między prognozami oraz ich konsekwencje

Obecna prognoza jest zdecydowanie bardziej optymistyczna od poprzedniej.

Jest to spowodowane lepszą od oczekiwanej wcześniej sytuacją makroekonomiczną.

- nie przewiduje się spadku łącznego wolumenu kredytów, co skutkuje wyższą sumą bilansową;
- wyższa akcja kredytowa powoduje, że przychody odsetkowe rosną szybciej niż koszty, przynosząc wyższy wynik z tytułu odsetek (przy nieznacznie wyższym oszacowaniu kosztów z tytułu odsetek);
- zerowy efekt wakacji kredytowych (zrównoważenie dodatnich korekt i ewentualnych kosztów z tego tytułu);
- znacząco niższy koszt ryzyka kredytowego wobec niższej oceny skali zagrożeń (wynikającej z obserwowanych odpisów na straty kredytowe za rok 2022 i I kw. 2023 r.);
- podwojenie założonych kosztów z tytułu ryzyka prawnego walutowych kredytów mieszkaniowych, ze względu na niepomyślny dla banków wyrok TSUE z dnia 15.06 2023 r.;
- nieco wyższe oszacowanie funduszy własnych, stanowiących podstawę oceny adekwatności kapitałowej (pozytywny skutek ustabilizowania się wyceny portfeli obligacji skarbowych i redukcji strat z tytułu tej wyceny poprzez odpisy z kapitału, obserwowanej w danych bilansowych w okresie listopad 2022 r. – kwiecień 2023 r.);
- znacząco wyższy poziom przewidywanego zysku netto (24,8 vs. 17,6 mld zł);
- odpowiednio wyższe stopy zwrotu z kapitału (ROE: 11,2% vs. 8,8%, ROA: 0,86% vs. 0,64%).

7. Aneks

Szacunek wyniku finansowego sektora w latach 2024–2025 z uwzględnieniem potencjalnych kosztów ryzyka prawnego

Koszty ryzyka prawnego walutowych kredytów mieszkaniowych, oceniane na kwotę co najmniej 50 mld zł, będą oddziaływać na wyniki finansowe sektora bankowego w dłuższym okresie jako wypadkowa aktualnie istniejących rezerw, tempa składania nowych pozwów przez aktualnych kredytobiorców, jak również tych, którzy kredyt już spłacili, proporcji między pozwami sądowymi a podjętymi procedurami ugodowymi. Koszty te, po rozłożeniu w czasie, są do udźwignięcia w warunkach wysokich stóp procentowych i marż odsetkowych, ale mogą stanowić problem w latach następnych, gdy stopy procentowe ulegną obniżeniu. Tabela 7 prezentuje oszacowania wyników finansowych sektora w okresie dwóch kolejnych lat, w których należy spodziewać się skoncentrowanej materializacji ryzyka prawnego (zakładamy łącznie 40 mld zł kosztów tego ryzyka w latach 2024-2025). Nastąpi to w warunkach obniżających się stóp procentowych, co negatywnie wpłynie na możliwość skompensowania kosztów ryzyka prawnego odpowiednio wysokimi przychodami.

Dla oszacowania wyników na lata 2024–2025 przyjęto następujące założenia:

- skala działalności banków (mierzona wolumenem aktywów odsetkowych) bez zmian,
- malejące stopy procentowe powodują spadek marży odsetkowej netto (NIM) – w 2024 r. do poziomu z 2022 r. (3,18%), w 2025 r. do poziomu z 2019 r. (2,61%),
- wynik z tytułu prowizji wzrasta o 3% r/r,
- koszty regulacyjne bez zmian (w ślad za ustabilizowaną skalą działania),
- koszty administracyjne rosną w tempie zakładanej inflacji (+8% w 2024, +5% w 2025),
- wynik odpisów z tytułu utraty wartości NPL na poziomie 10 mld zł w 2024 i 2025,
- koszty z tytułu ryzyka prawnego wynoszą 20 mld zł w każdym roku

Tabela 7. Szacunki wyniku finansowego sektora bankowego 2024–2025

mln zł	2019	2020	2021	2022	2023 (w. bazowy)	2024	2025
Średnie aktywa odsetkowe	1 882 351	2 102 021	2 257 608	2 393 489	2 495 213	2 495 213	2 495 213
Zmiana r/r		11,7%	7,4%	6,0%	4,3%	0,0%	0,0%
Wynik odsetkowy	49 191	47 139	46 608	76 029	92 277	79 261	65 207
Zmiana r/r		-4,2%	-1,1%	63,1%	21,4%	-14,1%	-17,7%
NIM	2,61%	2,24%	2,06%	3,18%	3,70%	3,18%	2,61%
Zmiana r/r		-0,37 p.p.	-0,18 p. p.	1,11 p. p.	0,52 p. p.	-0,52 p. p.	-0,56 p. p.
Wynik z tytułu prowizji	13 330	14 850	17 159	18 456	18 720	19 282	19 860
Zmiana r/r		11,4%	15,5%	7,6%	1,4%	3,0%	3,0%
Przychody operacyjne ogółem	70 637	61 964	67 376	93 129	112 821	100 161	86 464
Zmiana r/r		-12,3%	8,7%	38,2%	21,1%	-11,2%	-13,7%
Koszty działania (KUP)	32 449	31 582	33 177	42 241	47 152	50 924	53 470
Zmiana r/r		-2,7%	5,0%	27,3%	11,6%	8,0%	5,0%
Koszty regulacyjne	6 817	7 718	6 920	7 565	6 712	6 712	6 712
Zmiana r/r		13,2%	-10,3%	9,3%	-11,3%	0,0%	0,0%
Odpisy z tyt. utraty ważności NPL	9 038	13 348	7 149	8 941	8 973	10 000	10 000
Zmiana r/r		47,7%	-46,4%	25,1%	0,4%	11,4%	0,0%
Koszty z tyt. ryzyka prawnego	1 276	5 496	8 317	6 547	15 000	20 000	20 000
Zmiana r/r		330,9%	51,3%	-21,3%	129,1%	33,3	0,0%
Odpisy ogółem	10 314	18 844	15 466	15 488	23 973	30 000	30 000
Zmiana r/r		82,7%	-17,9%	0,1%	54,8%	25,1%	0,0%
Zysk brutto	20 186	3 761	12 112	20 874	34 984	12 525	-3 718
Zmiana r/r		-81,4%	222,1%	72,3%	67,6%	-64,2%	-129,7%
Podatek CIT	5 601	4 083	6 135	8 393	10 197	6 315	3 229
Zmiana r/r		-27,1%	50,3%	36,8%	21,5%	-38,1%	-48,9%
Zysk netto	14 584	-322	5 977	12 482	24 787	6 210	-6 946
Zmiana r/r		-102,2%	-1 956,0%	108,8%	98,6%	-74,9%	-211,9%

Źródło: Obliczenia własne

Komentarz

Malejąca marża odsetkowa netto w warunkach ponoszenia dużych kosztów ryzyka prawnego skutkuje skokowym spadkiem wyniku. Obniżka NIM w stosunku do poziomu oszacowanego na rok bieżący o 52 punkty bazowe (do poziomu 3,18%, obserwowanego w 2022 r.) pozwala jeszcze na osiągnięcie zysku, ale dalszy spadek marży odsetkowej (do poziomu 2,61% obserwowanego w roku 2019), przy innych warunkach niezmiennych, powoduje, że obniżone przychody nie są w stanie pokryć

zwykłych kosztów prowadzenia działalności oraz podwyższonych kosztów z tytułu ryzyka prawnego. Średni roczny wynik sektora za okres 2024–2025 jest bliski 0. Taka sytuacja powoduje, że sektor bankowy będzie musiał w najbliższych latach ostrożnie podchodzić do aktywności kredytowej, a w przypadku wystąpienia innego zagrożenia (np. kryzysu gospodarczego) będzie musiał ją ograniczyć, co będzie miało negatywny wpływ na sferę gospodarki realnej.

Raport przygotowany na zlecenie Fundacji
Warszawski Instytut Bankowości

PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY